

T.C.

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**15-18 YAŞ MÜSABIK TAEKWONDO
SPORCULARININ ŞİDDET EĞİLİM DÜZEYLERİNİN
İNCELENMESİ**

Cengizhan PAKYARDIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

KAHRAMANMARAŞ 2021

T.C.
KAHRAMANMARAŞ SÜTCÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI

15-18 YAŞ MÜSABIK TAEKWONDO SPORCULARININ ŞİDDET
EĞİLİM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Cengizhan PAKYARDIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Tamer KARADEMİR

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Mahmut AÇAK

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Hüseyin EROĞLU

KAHRAMANMARAŞ-2021

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada, alıntı yapılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Cengizhan PAKYARDIM

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖNSÖZ

Taekwondo insan vücudunun kapsamlı bir ifade biçimidir. Bu spor karakterimi ve fikirlerimi derinden etkilemiş ve şekillendirmiştir. Taekwondo'yu beden ve akıl eğitiminin bir şekli, kendimi savunma metodu ve bir yaşam tarzı olarak görüyorum. Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim boyunca tüm desteğiyle her zaman yanımda olan, çok değerli ve kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Tamer KARADEMİR'e sonsuza kadar minnettar olacağım.

Ocak-2021

Cengizhan PAKYARDIM

15-18 YAŞ MÜSABIK TAEKWONDO SPORCULARININ ŞİDDET EĞİLİM DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Cengizhan PAKYARDIM

ÖZET

Spor ortamlarında meydana gelen şiddet olayları, sporun toplumlar üzerindeki barışçıl algısını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle sporcuların şiddet eğilimini etkileyerek şiddet ve saldırganlık davranışına sürükleyebilecek olan etkenlerin araştırılması gerekmektedir. Araştırma, 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının içerisinde buldukları spor alanlarının yanı sıra sosyal çevrelerinde karşılaştıkları şartların şiddet eğilimleri üzerindeki etkileri neler olduğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada 2020 yılında düzenlenen Türkiye Gençler Taekwondo Şampiyonasına katılan 15-18 yaş aralığında toplam 371 sporcu yer almıştır. Araştırmada veriler, Göka, Bayat, Türkçapar tarafından; 1998 yılında, “Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet” konu başlıklı araştırmada kullanılmak amacıyla geliştirilmiş olan “Şiddet Eğilim Ölçeği” uygulanarak toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; araştırmaya katılan taekwondo sporcularının Şiddet eğilim düzeylerinde cinsiyet, okul türü, ekonomik durum, spor kulübü değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı derece farklılık görülmemiştir. Yaş, anne-baba eğitim durumu, antrenör tutumu, taekwondo sporculuk yılı, boş zamanları değerlendirme ve bilgisayar oyunları oynama değişkenleri açısından ise istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılıklar görülmüştür. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde sporcularda başarısızlık sonucunda cezalandırılmanın ve şiddet gerçekleştirme aracı olarak kabul edilebilecek şiddet içerikli sanal oyunların şiddet eğilimi üzerinde etkili olduğu, şiddet eğiliminin 15 yaş grubunda en yüksek seviyede görüldüğünden kritik dönem olarak belirlenebileceği, anne ve baba eğitim durumunun sporcuların Şiddet eğilimleri üzerinde şekillendirici olabileceği, boş zamanları değerlendirme ve bilgisayar oyunu oynama durumunun Şiddet eğilimi üzerinde etkili bir faktör olarak değerlendirilebileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Şiddet, Şiddet Eğilimi, Taekwondo

Sayfa Adedi : 75

Danışman : Doç. Dr. Tamer KARADEMİR

INVESTIGATION OF VIOLENT TENDENCY LEVELS OF COMPETITOR TAEKWONDO ATHLETES WHO ARE AGE OF 15-18 YEARS

Master Thesis

Cengizhan PAKYARDIM

ABSTRACT

Violence occurring in sports environments negatively affect the peaceful perception of sports on societies. Therefore, it is necessary to investigate the factors that can affect the violent tendency of athletes and lead them to violent and aggressive behavior. The study was carried out to determine the effects of the social environment conditions as well as the sports fields on the violent tendencies of the competitor Taekwondo athletes who are 15-18 age group. For the purpose of examining the violent tendency levels of competitor taekwondo athletes in the age of 15-18 years in this study, the data were collected using the "Violent Tendency Scale" that was developed by Göka et al. (1998). The sample consisted of a total of 371 athletes, who volunteered to participate in the study from among the athletes that participated in the Turkish Taekwondo Championship. According to the research results, It was no statistically significant difference in the violence tendency levels of taekwondo athletes participating in the study in terms of gender, school type, economic status, and sports club variables. There were statistically significant differences in terms of age, parental education level, coaching attitude, evaluating leisure time and playing computer games. When the results of the research evaluated, the exposure to punishment as a result of a failure in athletes and the violent virtual games that can be accepted as a means of committing violence are effective on the tendency to violence. It can be determined as a critical period since the tendency to violence is seen at the highest level in the age group of 15. It was concluded that the educational status of the mother and father can be a shaping factor on the violent tendencies of the athletes, and the use of leisure time and playing computer games can be evaluated as an effective factor on the violent tendency.

Keywords : Violence, Violent Tendency, Taekwondo

Page Number : 75

Supervisor : Doç. Dr. Tamer KARADEMİR

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	V
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
2.1. Taekwondo	3
2.1.1. Taekwondo'nun tanımı ve yapısal özellikleri.....	3
2.1.2. Gençler için taekwondo	5
2.1.3. Taekwondo'ya katılımın bireyler üzerindeki etkileri.....	6
2.1.4. Taekwondo yapan bireylerin sağlıklı yaşam kazanımları.....	7
2.2. Şiddet	13
2.2.1. Şiddet türleri	13
2.2.2. Şiddet ile saldırganlık ilişkisi.....	15
2.2.3. Şiddet eğilimi	15
2.2.4. Sporda şiddet	17
3. GEREÇ VE YÖNTEM	23
3.1. Araştırmanın Deseni	23
3.2. Evren ve Örneklem	23
3.2. Veri Toplama Aracı	23
3.2.1. Şiddet eğilim ölçeği.....	24
3.3. Verilerin Analizi	24
4. BULGULAR	25
4.1. Katılımcıların Sosyo- Demografik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Bulgular	25
4.2. Bağımsız Değişkenlere Göre İstatistiksel Analiz Sonuçları	31
5. TARTIŞMA	38
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	47
6.1. Sonuçlar	47
6.2. Öneriler	48
7. KAYNAKLAR	49
8. ŞEKİLLER LİSTESİ	56
9. TABLOLAR LİSTESİ	57
10. EKLER LİSTESİ	58
11. EKLER	59
Ek 1. Etik Kurul Raporu	59
Ek 2. Araştırma İzni	61
Ek 3. Kişisel Bilgi Formu	62
Ek 4. Şiddet Eğilim Ölçeği	63
12. ÖZGEÇMİŞ	64

SİMGELER VE KISALTMALAR

p	: İstatistiksel Anlamlılık Seviyesi
SD	: Standart Sapma
ŞEÖ	: Şiddet Eğilim Ölçeği
X²	: Ki-kare testi
U	: Mann-Whitney U testi

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Şiddet, zarar veya tahribe neden olan bariz şekilde aşırı fiziksel güç kullanımını ifade etmektedir. Şiddet ile saldırganlık, aynı kavramlar değildir. Şiddet, anlam bakımından daha özgül ve genellikle hiçbir şekilde sosyal olarak meşru görülmeven, fiziksel olarak zarar veren saldırıları anlatmak için, saldırganlık ise fiziksel bir şiddet olabileceği gibi; pasif, sözel ya da başka bir biçimde de ortaya çıkabilir (1). Şiddet eğilimi, kişinin şiddete yönelik duygu, düşünce ve fiillerinden meydana gelmektedir. Şiddet eğilimi bireylerin sadece şiddet içerikli hal ve hareketleri ile sınırlı kalmaz. Şiddete başvurmak kadar, şiddet kullanımını meşru kabul etmek de şiddet eğilimi anlamına gelir (2).

Şiddet eğilimi olgusunun anlaşılmasında sosyal, kültürel ve ekonomik, bireysel ve çevresel etkenler önemli rol oynar. Şiddet eğilimi ekolojik ilişki bağlamında ele alındığında; bireyin içerisinde bulunduğu bireysel, ailevi, çevresel ve toplumsal özellikler ön plandadır. Çevresel etkenlerde; medya ve toplumun şiddet duyarlılığı, toplumsal etkenlerde ise şiddet araçlarına kolay erişim, sosyal düzensizlik, eğitimin niteliğindeki yetersizlikler göz önünde bulundurulmaktadır. Bireysel etkenler, psikopatoloji üzerinden tasnif edilirken, aile kökenli etkenler, aile içi iletişim, ailede çatışma ve disiplinsizlik önemli etkenler arasında yer almaktadır (3). Spor organizasyonlarında sporculara, rakip takım oyuncularına, hakemlere, antrenörlere ve seyircilere, yönelik olarak sözlü ve fiziksel saldırganlık ve şiddet, sporun bireyler üzerindeki pozitif etkilerini geri plana atmakta ve sporun toplum üzerindeki barışçıl imajını zedelemektedir. Bu sebeple özellikle yakın temas gerektiren dövüş sporlarında sporcuların oyun kurallarını ihlal ederek şiddet ve şiddet eğilimine yol açabilecek toplum tarafından hoş karşılanmayan davranış ve tutumlara sürükleyecek olan etkenlerin araştırılması oldukça önemli kabul edilmiştir (4).

Taekwondo sporunun tarihi incelendiğinde ilk zamanlar savaşta savunma stratejileri olarak farklı stillerde geliştirildiği görülmüştür. Özünde doğu medeniyetlerine özgü birtakım kültürel değerler barındıran bu spor, kişisel gelişime büyük önem veren bir yapıya sahiptir. Taekwondonun günümüzde geldiği noktaya bakıldığında geleneksel yapının korunduğu sanat formatından çok günümüz modern toplumlarında popülerliği artan spor formatının yapısal özellikleri ve öğretim biçimleri yeniden biçimlendiği anlaşılmaktadır. Günümüzde taekwondo olimpiik bir spor branşı olarak rekabetçi ve yarışma odaklı modern spor kültürüyle yeni formata sahip olduğu görülmektedir. Nesilden nesillere aktarılan taekwondo öğretim stilleri birtakım değişimler geçirerek aktarılmıştır. Bu durum taekwondonun toplumsal alanda

algılanış biçimini de büyük ölçüde şekillendirmiştir. Taekwondo ile kazanılması hedeflenen yararlar farklı amaçlarla bu spora yönelimi etkileyen faktörleri ortaya çıkarmıştır. Bireyler, toplumsal alanda şiddete ve güçsüzlüğe karşı kendini koruma, korkuları yenme sağlıklı bir yaşam sürme, öc alma, popüler olma veya stresli durumlar karşısında öfke kontrolünü sağlama gibi birçok farklı amaçla taekwondo sporuna yönelmektedirler (4).

Araştırma 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimlerinin yaş, cinsiyet, okul türü, ekonomik durumu, spor kulübü, antrenör tutumu, anne baba eğitim durumu, taekwondo sporculuk yılı, boş zamanları değerlendirme durumu ve bilgisayar oyunu oynama durumu değişkenlerine göre nasıl şekillendiğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla, araştırmanın hipotezleri aşağıda sunulmuştur:

Hipotez 1: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri yaşa bağlı olarak farklılık gösterir.

Hipotez 2: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri cinsiyete bağlı olarak farklılık gösterir.

Hipotez 3: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri anne eğitim durumuna bağlı olarak farklılık gösterir.

Hipotez 4: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri baba eğitim durumuna bağlı olarak farklılık gösterir.

Hipotez 5: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri antrenör tutumuna bağlı olarak farklılık gösterir.

Hipotez 6: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri boş zamanları değerlendirme durumlarına bağlı olarak farklılık gösterir.

Hipotez 7: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri bilgisayar oyunu oynama durumlarına bağlı olarak farklılık gösterir.

Hipotez 8: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri ekonomik durumlarına bağlı olarak farklılık gösterir.

Hipotez 9: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri bağlı oldukları spor kulübüne bağlı olarak farklılık gösterir.

Hipotez 10: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri okudukları okul türüne bağlı olarak benzerlik gösterir.

Hipotez 11: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri Taekwondo sporculuk yıllarına bağlı olarak farklılık gösterir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Taekwondo

Taekwondo yoğun fiziksel ve zihinsel eğitim yoluyla enerji kaynaklarını en üst düzeyde kullanan bir bedenle kendini savunma amacıyla tasarlanmış teknikte dengi olmayan bir savunma sporudur. Bu spor, bireylerin disiplinini, tekniğini ve zihinsel eğitimini güçlendirerek, adalet, dürüstlük, alçakgönüllülük ve kararlılık duygusu oluşturmaktadır. Taekwondo aynı zamanda bir savunma sanatı olarak adlandırılmaktadır. Taekwondo'yu yalnızca dövüşmeye odaklanan diğer dövüş sporlarından ayıran bu zihinsel koşullanmadır. Bu özelliğe sahip olduğundan savunma sanatı olarak adlandırılır. Aynı zamanda katı disiplin ve ahlaki yeniden yapılanma idealini ve ruhunu aşlamak için bir düşünce biçimi ve yaşam yolu anlamına gelir. Kelimenin tam anlamıyla tercüme edilen “Tae”, atlamak veya uçmak, ayakla tekmelemek veya parçalamak anlamına gelir. “Kwon” yumruğu esas olarak el veya yumrukla yumruklamak veya yok etmek anlamına gelir. “Do”, geçmişte azizler ve bilgeler tarafından inşa edilmiş bir sanat veya yol anlamına gelmektedir. Taekwondo zayıf tarafın kendisini savunmak için güvenli bir silaha sahip olmasını sağlar. Ancak yanlış uygulandığında ölümcül bir silah olabilir. Bu nedenle, zihinsel eğitim her zaman becerilerin kötüye kullanılmasını önlemek için vurgulanmaktadır (5).

2.1.1. Taekwondo'nun tanımı ve yapısal özellikleri

Taekwondo, zarif teknik beceriyi, müthiş güç ve fiziksel formun güzelliğini, ahlaki yeniden yapılanmayı ve yüksek derecede entelektüel başarıyı amaçlayan bir kendini savunma sanatıdır (4). Araştırmacılar taekwondonun tanımsal ve karakteristik özelliklerine ilişkin benzer açıklamalarda bulunmuşlardır. Bu açıklamalara aşağıda yer verilmiştir;

“Geçmiş yaklaşık on üç asır öncesine dayanan taekwondo, silah kullanmadan kendini savunma sanatıdır. Taekwondo, kelime anlamı olarak tae; ayak, kwon; el do, taekwondo sporunun temel felsefesini oluşturan iyi huy, güzel ahlak ve fazilet anlamına gelmektedir. Bir uzak doğu ülkesi olan Kore’de doğan bu spor, aynı zamanda ülkenin milli sporudur” (6).

Taekwondo kelime anlamıyla “Tae” ayak, “kwon” yumruk, “do”, ise sanat olarak çevrilmektedir. Sözlük anlamı olarak ise “ayak ve yumruk dövüşünün sanatı” diye ifade edebiliriz. Fakat dövüşme kendinden karşı tarafta olan birine karşı dövüşme değil, kişinin

kendisiyle olan mücadelesi anlamına gelmektedir. Bu mücadelede kişilerin zihinsel dengeyi başarılı kılma ve vücudu daha iyi kontrol edebilme kabiliyetine ulaşma çabasıdır (7).

Taekwondo yüzyıllardan beri varlığını sürdüren, Kore’de temeli atılan, bağımsız olarak geliştirilmiş ve uluslararası disiplin kazanmış bir savunma sporu ve sanatıdır. Taekwondo branşının başlıca özelliği; rakibe karşı yapılan savunma tekniklerini içeren müsabaka sporu olmasıdır (8). Taekwondo bir savunma sanatı ve sporu olduğu kadar beden sağlığını, fiziksel direnç ve yeteneği geliştirmeyi de amaçlar (9).

Taekwondo, temelleri kuvvet, hız, dayanıklılık, denge, esneklik ve koordinasyon gibi parametrelere dayanan ve bunları geliştiren bir spor dalıdır. Yarışmalarda ise taekwondonun özellikle güç, hız ve dikkate dayandığı görülmektedir. Kişiler, bu spora başladıktan sonra fiziksel ve teknik becerilerine göre derecelendirilirler. Taekwondoda Gıp derecesi düştükçe, Dan dereceleri ise yükseldikçe ustalık ve bilgelik seviyesi artar. Bu seviyeler do sporlarında insanın doğuş felsefesini ifade eder. İnsanın köken olarak cennetten geldiği ve cennete döneceği yaklaşımını içerir (10).

Taekwondo sınırsız mücadele ve yarışma gerektiren bir spordur. Taekwondo’nun başlıca özelliği çıplak el ve ayaklarla rakibe karşı yapılan savunma ve hücum tekniklerini içine almasıdır. Ancak bu sporda bir rakiple dövüşmekten çok insanın kendisiyle mücadelesinin felsefi temeli yatmaktadır. Bu durum, düşünsel dengeyi ve vücut kontrolünün daha iyi gelişmesini sağlamanın bir yoludur (11).

Taekwondo, Modern Olimpiyat Oyunlarında yer alan bir mücadele sporudur. WTF Olimpiyat Oyunları ve diğer resmi yarışmalarda kural ve düzenlemelerin uygulanmasından sorumludur. WTF etkinlikleri, sporcuların yaşı, cinsiyeti, beceri seviyesi ve ağırlık kategorisine göre bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde düzenlenmektedir (12).

Taekwondo kelime anlamı olarak; “tae” ayak, “kwon” yumruk, “do” ise zeka, disiplin, yol, doğruluk anlamına gelir. Tam olarak taekwondo, çıplak el ve ayakla yapılan bir savunma sanatıdır. Taekwondo’nun bütün teknikleri, rakibe ve saldırganlara karşı savunma yapmak amacıyla geliştirilmiştir (13).

Araştırmacılar tarafından yapılan açıklamaların genel karakteristiği incelendiğinde, taekwondonun, dövüş sanatı, dövüş sporu, savaş sanatı, savunma sporu, temas ve mücadele gerektiren olimpik bir spor branşı olma özelliklerini taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu açıklamalarda yer alan bilgilerin belirgin bir şekilde modern taekwondo görünümünün fiziksel yansımalarını içermektedir. Taekwondo’nun daha fazla tanınmasını sağlayan rekabet formu bu olimpik sporda iki sporcu arasında bir teması ve bireysel bir mücadeleyi yansıtmaktadır.

Bu bireysel mücadele puan kazanmak için ayak ve yumruk teknikleri uygulayan bir rakibe karşı yapılan savunma teknikleri ve puan kazanmak için yapılan saldırı teknikleri ile gerçekleştirilir. Rakibe uygulanan tekniklerin amacı yalnızca puan kazanmaktır. Rakibe zarar verme veya pes ettirme gibi esnek kurallara sahip, bir boğuşmayı andıran kanlı ve vahşi dövüş organizasyonlardan yapısal, sistematik, amaçsal ve ahlaki olarak oldukça farklıdır. Taekwondo müsabakalarında uygulanan kurallar ve koruyucu ekipmanlarla sporcuların sağlığını ve vücut bütünlüğünü korumak esastır (11-13).

2.1.2. Gençler için taekwondo

Gençler için taekwondo, yüksek enerjili, eğlenceli ve etkileşimli bir aktivite alanıdır. Gençlerde taekwondo eğitiminin amacı, öncelikle onların öğrenmeye yönelik çabalarını kabul edip başarılarını ödüllendirerek öz saygılarını inşa etmektir. Gençlerde taekwondo öğrenme isteği yoğun bir merak duygusuyla beslenir. Bu merak duygusu, uygun eğitim ortamlarında pozitif geribildirimlerle ve etkili öğrenmelerle bir süreklilik kazanabilir. Bu süreklilik ise zamanla bir yaşam biçimine dönüşecek olan bağlılığa dönüşür. Taekwondo, gençlerde fiziksel uygunluğun geliştirilmesine yardımcı olmak için tüm kas gruplarını içeren fiziksel bir çabayla fiziksel hareketleri ve dövüş tekniklerini öğrenmekten çok daha fazlasıdır. Taekwondo gençlerde özellikle olumlu karakter gelişimi ve yaşam becerileri kazandırmak için bir etkili eğitim mekanizmasıdır. Bu mekanizmanın, gençlerde kendine güven kazanma, odaklanma ve konsantrasyon gelişimi, öz disiplin geliştirme, fiziksel uygunluğu iyileştirme gibi kişisel gelişimi sağlama yönünde işlevlere sahiptir. Taekwondo eğitimi alan gençlerde görülen birtakım kişisel gelişmeler aşağıda listelenmiştir;

- Özsaygı
- Odaklanma
- Konsantrasyon
- Öz-disiplin
- Fiziksel uygunluk
- Özgüven
- Olumlu davranış
- Liderlik
- Saygı
- Sabır

- Hedef belirleme,
- Ahlak
- Güçlü çalışma etiği
- Ekip çalışması
- Yardımlaşma
- Azim
- Kararlılık
- Aidiyet

2.1.3. Taekwondo'ya katılımın bireyler üzerindeki etkileri

Taekwondo eğitimiyle, bireyler günlük hayatta karşılaştıkları bazı tehdit edici sorunlara alternatif çözümler üretebilme becerileri kazanabilmektedir. Taekwondo eğitimi ile kazanılan bu değerli yaşam becerileri, gençlerin antrenman salonlarında öğrendikleri pratik bilgilerle gerçek dünya arasındaki bağlantıyı anlamalarına yardımcı olmaktadır. Taekwondo eğitiminin temel odak noktası, öğrencileri saldırganlık davranışına uzak ve karşıt olarak, fiziksel uygunluk, karakter gelişimi ve kendini savunma yönünde geliştirmektir. Taekwondo sporuna yeni başlayan bir çocuk, gelişmiş fiziksel güç ve dayanıklılık, daha iyi odaklanma ve konsantrasyon, daha fazla öz disiplin, kendini savunmada yetkinlik ve en önemlisi daha fazla öz güven kazanmak için birlikte çalışan, birbirlerine saygı duyan, cesaretlendiren, destekleyen ve başarılarını kutlayan bir topluluğa katılma fırsatını yakalayabilir. Taekwondo her yaşta birey üzerinde birtakım fiziksel, ruhsal, sosyal ve psikolojik etkilere sahiptir. Gözle görülür biçimde ortaya çıkan fiziksel gelişmelerin yanı sıra bireyin davranışlarını şekillendiren sosyal ve psikolojik bu etkilerin düzeyi bireysel farklılıklara bağlı olarak değişim gösterebilmekte olup, her bireyde aynı etkilere sahip değildir. Bazı bireyler için erken yaşta başlanan bu spor bir yaşam tarzı biçimine dönüşürken bazı bireyler için ise kısa dönemlik bir fiziksel aktivite olarak kalmaktadır. Bireyin taekwondo sporuna katılımında motivasyon kaynakları önemli rol oynamaktadır. Aileden gelen destek ve uygun ortamın sağlanmasıyla birey taekwondo sporundan maksimum düzeyde faydalar elde edebilmektedir. Taekwondo sporu bireyin yaşamında etkileri bakımından geniş bir yere sahiptir. Bu bölümde yer alan bilgiler, taekwondo sporunun bireyler üzerindeki etkilerini araştıran bilimsel araştırma bulgularıyla desteklenmiştir.

Müsabaka çalışmaları, alçakgönüllülük, cesaret, uyanıklık, doğruluk ve kendi kendini kontrol etmeyi öğretir. Poomse hareketleri, zarafet, denge ve koordinasyonu öğretirken, diğer

temel egzersizlerle birlikte taekwondo'nun yöntem, prensip ve amacını öğretir, hayal gücü ve duyuusal hassasiyeti geliştirir. Bu eğitim öğrencinin tüm bilinçli ve bilinçaltı eylemlerine nüfuz eder. Bireyin bu sporda aldığı eğitimin başka birçok avantajı vardır. Gençlerin sadece toplumdaki yerlerini almaları için değil, aynı zamanda onları akademik hayatı için de hazırlamakta oldukça yararlı olabilir. Sanat, azim ve konsantrasyonu öğretir. Aynı zamanda saatler süren uzun ve yorucu çalışmaların zorluklarından kaynaklanan gerilimleri hafifletmek için de elverişlidir. Sadece bir uygulamaya katılım bile bireyi yenileyebilir ve zihninin sakinleşmesine ve temizlenmesine yardımcı olabilir. Böylece öğrencinin enerjisini bir kez daha çalışmalarına odaklamasına izin verir. Taekwondo ayrıca bir öğrencinin olgunlaşma sürecini hızlandırma eğilimindedir, çünkü sanatın ciddiyeti, potansiyeli ve öğrencinin sonunda eğitimden kazandığı derin saygı, yaşamdaki duyarlılığını ve algısını geliştirebilir (13).

Taekwondo sporunda sporcu vücudunun tamamını bir savunma aracı olarak kullanmaktadır. Dolayısıyla vücut algısı bir bütün olarak gelişmekte ve şekillenmektedir. Taekwondo sporcularının kullanmış olduğu etkili ve birçok açıdan yüksek performansa işaret eden tekniklerin, fiziksel gelişim ile birlikte bütünleşmiş bir vücut algısı ve özgüveni yüksek bir benlik tasarımının yansıması olarak ortaya çıkmış olabileceği düşünülmektedir (14).

Günümüzde dövüş sanatları tüm dünyada fiziksel aktivitenin önemli bir unsuru haline gelmiştir. Araştırmacılar bu sporu tavsiye etmektedir, çünkü gençlerin eğitiminde yetkin bir şekilde kullanıldıklarında saldırganlık ve kaygı düzeylerini azaltabileceği, gençlere sosyal sorumluluk ve etik değerlere yönelik saygı kazandıktıkları ortaya konmuştur (15).

2.1.4. Taekwondo yapan bireylerin sağlıklı yaşam kazanımları

Taekwondo'nun uygulayıcıların sağlığı üzerindeki rolleri birçok araştırmacı tarafından nicel hem de nitel yöntemler kullanılarak incelenmiştir. Çoğu araştırmacı bu eğitimin olumlu sonuçları olduğu sonucuna ulaşmıştır (16-18).

Taekwondo çalışmaları vücut formunun korunmasına yardımcı olur. Düzenli taekwondo antrenmanları ile refleks, koordinasyon, hareket ve denge hassasiyeti artırılabilir. Bununla birlikte esneklik, çeviklik ve kas gücünü geliştirilebilir. Taekwondo vücudun bütün kısımlarını aktif eden sistematik hareketleri içermektedir. Taekwondo vücut fonksiyonlarının korunması ve geliştirmesi ile ilgili olduğundan sağlıkla doğrudan ilişkilidir (7).

Taekwondo antrenmanlarına katılan bireylerde kuvvet sürat çabukluk, esneklik ve dayanıklılık gibi performans göstergeleri gelişir. Dolaşım ve solunum uyumu sistemleri düzenlenir. İstirahat kalp atım sayısı düşer, yüklenme sonrası toparlanma süreside kısalır. Akciğer kapasitesi artar ve solunum zenginleşir. Bedensel gelişime paralel olarak ruhsal, psikolojik ve sosyolojik açıdan birçok gelişmeler de gözlenebilir (13).

Araştırmacılar, taekwondonun; çocukların esnekliği ve dengesi (19), sağlık ve sporla ilgili fiziksel uygunluk, anaerobik güç ve kapasite (20), dayanıklılık (21), vücut kompozisyonu (22) ve kas gücü (23) üzerinde faydalı etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, taekwondo ile sağlık ve yaşam doyumu arasındaki pozitif ilişki olduğu bulunmuştur (24).

Taekwondo yapan ergenlerin ve antrenörlerinin ergenler için taekwondo çalışmalarının yararlarının neler olduğu konusundaki görüş ve algılarını incelemeyi amaçlayan bir araştırmada, tüm katılımcıların taekwondonun yararları ile ilgili soruya vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda çeşitli temalar belirlenmiştir. Bu temalardan bir tanesi “Fiziksel faydalar”dır. Bu tema başlığı altında; vücut direncini arttırarak hastalıkların önlenmesi, sağlığı ve fiziksel görünümü iyileştirme ve fiziksel uygunluk (canlılık, hız, güç, kas, dayanıklılık) kazanma gibi gelişmelere yer verilmiştir (25).

Taekwondo'nun çocukların ve ergenlerin diğer sağlık sorunlarına çözümüne sağladığı faydalar açıktır. Örneğin; sağlıksız yeme alışkanlığı, duruş ve yürüyüş bozuklukları, tuvalet alışkanlığının kazanılamamış olması, sosyal fobiler, stres, alkol, sigara ve uyuşturucu gibi zararlı bağımlılıkların tedavisinde birçok doktor tarafından taekwondo gibi sporlar yapılması tavsiye edilmektedir. Taekwondo gençlerin alkol, sigara ve uyuşturucu bağımlılığına maruz kalmasını da önleyebilmektedir. Taekwondonun gençlerde esneklik, patlayıcı kuvvet (26); gelişimsel koordinasyon bozukluğu olan çocuklarda, duyuşsal organizasyon ve denge (27), ergenlerde postüral kontrol ve vestibüler fonksiyon gelişim (28); yetişkinlerde sağlıkla ilişkili yaşam kalitesi üzerinde etkili olduğu araştırmacılar tarafından kanıtlanmıştır (18).

Taekwondo, vücutta biriken negatif enerjinin uygulanan tekniklerle serbest bırakılmasını sağlayan bir aktivitedir. Taekwondo egzersizleri gün boyu meydana gelen gerilimleri serbest bırakmanızı sağlayarak modern yaşamın stresine direnmenize yardımcı olur. Mücadele ve rekabet ortamında kişinin kendine güvenini arttırmayı ve çatışma durumunda gerekli olan güveni geliştirmeyi sağlar. Çocuklarda, kontrollü ve düzenlenmiş bir ortamda, taekwondo uygulaması, konsantrasyonu artırır ve saldırganlığı azaltabilir (15).

Taekwondo'nun psikolojik faydaları; öfke kontrolü ve ağrıyı azaltma (29) zorlukların üstesinden gelme, zayıflıkla başa çıkma, benlik saygısı ve öz güvenin artması, uyku bozukluğu ve depresyonun azaltılması (30). Taekwondo'nun üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlığı üzerindeki etkilerinin incelendiği bir araştırmada; taekwondonun stresin etkilerini azaltabilecek mekanizmalara ve öğrencilerin kişisel ve mesleki düzeylerde başarı potansiyelini en üst düzeye çıkarma potansiyeline sahip olduğu belirtilmiştir (22). Çeşitli araştırmacılar da taekwondo'nun psikolojik açıdan olumlu etkileri olduğunu bildirmiştir (31, 32).

Taekwondo'nun, bireylerin adil, tarafsız ve milli ve manevi değerlere bağlı biri olmasındaki rolü büyüktür (33). Taekwondo fiziksel, ruhsal ve ahlaki gelişimi birleştirerek bireyin aile hayatında ve toplumsal alanda faydalı bir birey olmasına katkı sağlar (13). Taekwondo çalışmalarına katılan bireylerde fiziksel gelişme ek olarak psikolojik ve sosyal açıdan gelişimler gözlenmektedir (34). Çocuklar bu sporla kendilerine ve insanlığa saygılı olmayı öğrenirler. Küçük yaşlarda bu sporla tanışan çocuklar disipline edilmeyi öğrenirler. Sağlıklı bir vücudun temellerini erken yaşlarda bu spor sayesinde atarlar. Taekwondo, bu spora başlayan çocuklara zayıf, güçsüz veya savunmasız insanlara karşı merhametli bir yaklaşım kazandırır. Kendine ve insanlığa karşı sorumluluk hissetme bilincine ulaştırır. Çocuklara kendilerini hayatın zorluklarına ve kötülöklere karşı savunmayı öğreten taekwondo ruhsal olarak da rahatlamalarını sağlar (7).

Bazı çalışmalar taekwondo katılımının fiziksel ve sosyal faydalarını analiz etmiştir. Kim (20) tarafından yürütölmüş olan bir araştırmada, 80 Koreli genç üzerinde taekwondo katılımının fiziksel faydalarını incelemiş ve taekwondo etkinliğinin fiziksel benlik kavramı, fiziksel gücü, azmi ve esnekliğine katkıda bulunduğunu bildirmiştir (35).

Lim (36) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir araştırmada, taekwondo katılımı ve gençlerin sosyal becerileri arasındaki ilişkileri incelemiş ve taekwondo yapmayan gençlerin yapanlara göre önemli ölçüde daha az azim ve kendini ifade etme becerilerine sahip olduklarını bulmuştur. Bu çalışma aynı zamanda Taekwondo eğitiminin katılımcılara olumlu etkileşimler sağladığını ve başkalarıyla etkileşim yeteneklerini artırdığını öne sürmüştür.

Taekwondo sporuna katılım ile sosyal destek ve yaşam stresi arasındaki ilişkinin incelenmiş olduğu, 252 Tekvando sporcusu üzerinde yürütölen bir araştırmada, taekwondoya katılım ile oluşturulan sosyal ilişkilerin, yaşam stresinin olumsuz etkilerini hafiflettiği ve ortaya çıkan ılımlılığın fiziksel ve zihinsel sağlık ile olumlu bir ilişki içerisinde olduğunu belirtilmiştir. Taekwondo sporuna katılan birey, güçlü bir kimlik geliştirebilir ve olumlu

kültürel, fiziksel ve zihinsel bakış açılarını diğer insanlarla paylaşma eğilimindedir. Ayrıca taekwondo sporuna katılanlar, taekwondoya özgü benzersiz bir ahlak yaratan özel bir sosyal dünya geliştirebilirler. Buna ek olarak, taekwondo katılımcılarının arkadaşlık ve dostluğu teşvik ettiklerini ileri sürülmüştür. Taekwondo katılımıyla, yaşam stresini azaltmaya ve psikolojik refahı artırmaya yardımcı olan arkadaşlığın, oluşturulduğu ve desteklendiği gözlemlenmiştir (37).

Taekwondo yapan ergenlerin ve antrenörlerinin ergenler için taekwondo çalışmalarının yararlarının neler olduğu konusundaki görüş ve algılarını incelemeyi amaçlayan bir araştırmada, tüm katılımcıların taekwondonun yararları ile ilgili soruya vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda çeşitli temalar belirlenmiştir. Bu temalardan bir tanesi “Sosyal faydalar”dır. Bu tema başlığı altında; daha fazla arkadaş edinme, başkalarıyla sosyal ilişkiler geliştirme ve sosyal davranışlar (başkalarına saygı, sosyalleşme, disiplin, itaat, sabır, başkalarına karşı olumlu tutum geliştirme gibi sosyal açıdan gelişmelere yer verilmiştir (25). Araştırmacılar, taekwondo uygulamaları ile Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların sosyal işlev bozukluklarında iyileşme sağlanabilmesinin (38) ve toplumsal kurallara karşı dirençli çocuk suçluların, dürtüsel ve uygunsuz sosyal davranışlarının iyileştirilmesinin mümkün olabileceğini ortaya koymuşlardır (39).

Bireylerin taekwondo’ya katılımları devam ettikçe düşünme yetenekleri gelişir. Bu da onlara olayları daha geniş açıdan bakabilme fırsatı sunar (40). Taekwondo bilhassa çocuklar için oldukça gerekli ve faydalıdır. Taekwondo sporuna başlayan çocukların, oyunlar içerisinde hareketi ve bilgiyi kavrama kapasiteleri artar. Çocukların bilişsel becerileri bu yolla gelişmektedir (7). Taekwondo’da bilişsel beceriler; hareket yönleri ve keskin yüzeyleri tanıma, esnekliğin kaslar üzerindeki avantajları ve durumsal farkındalık gibi ”hareket ve fizik kavramlarını öğrenmeyi kapsar (41). Taekwondo’nun doğal stratejileri, öğrenildiğinde bilişsel gelişimi en üst düzeye çıkarmaya yardımcı olan taktikleri içerir. Taekwondo’nun öğretici oyunları kullanarak kolayca anlaşılabilmesi öne sürülmüştür (42).

Taekwondo, karakter oluşumunda; karar verme, özgüven, kendini savunma, bağımsızlık, sakinlik, önderlik, yardımseverlik, vatan sevgisi kazanma, ve sabır üzerinde etkilidir (43). Uygulanacak olan her teknik ve müsabakadan önce ve sonra saygı ve nezaketi sembolize eden selamlamalar yapılır. Tüm aktiviteler saygı ve nezaket prensipleri çerçevesinde sürer ve sonlanır. Taekwondo eğitimi alan bireylere daima insanlara karşı etik tutum ve davranışlar sergilemeleri öğretilmektedir. Çünkü bu sporda do felsefesi; nezaket ve

saygı yoludur. Nezaket, saygı, sevgi ve incelik bu sporun önemli bir değeridir. Taekwondo kişilik gelişimi açısından saygıyı, sorumluluğu ve öz disiplini teşvik etmeyi vurgular (44, 45).

Taekwondo eğitiminin lisans öğrencileri için faydalarını araştıran fenomenolojik bir çalışmada; iki aylık bir süre boyunca taekwondo eğitimi alan üniversite öğrencilerinin eğitim öncesinde ve sonrasında cesaret, kararlılık, bütünlük, azim, saygı ve kendini kontrol gibi ilkeleri açıklamaları istenmiştir. Eğitim sonrasında görüşme sorularına verilen yanıtlar öğrencilerin sadece 2 ay taekwondo eğitimi almaları sonucunda bile bu ilkeleri yaşam deneyimiyle ilişkilendirme fırsatı bulduklarını göstermiştir (46).

Taekwondo eğitimi ile öğrencilerin, yeteneklerinden giderek daha fazla emin olduklarından kendilerini onurlandırmayı öğrenebilecekleri, öğrencilerin zor şartlar altında bakış açısını geliştirmelerine ve bununla birlikte diğer yeteneklerini de geliştirmelerine katkıda bulunduğu ve aynı zamanda günlük hayatta karşılaştıkları zorlukları kucaklayabilecekleri ve üstesinden gelebilecekleri bildirilmiştir. Taekwondo eğitiminin, katılımcılara, artan bir cesaret, kendine saygı ve yaşamlarını ve kendilerini iyileştirme kararlılığını aşılama yardımcı olduğu ifade edilmiştir (46).

Taekwondo'ya katılımının faydalarının yanında, katılımcılar bir takım zorluklarla da karşılaşabilirler. Bu tür zorluklar (yorgunluk, kaygı ve yaralanma gibi) katılımcıların azim duygusu geliştirmelerine de imkan sağlamaktadır (47). Taekwondo sporuna katılım bireye; kendini gerçekleştirme, kendini ifade etme, kendini yenileme, başarı duygularını yaşama, beden imajı geliştirme, sosyal etkileşim veya eğlence gibi kalıcı kişisel faydalar sağlamaktadır (48).

Binder (16) literatürde taekwondonun etkileri ile ilgili yapılmış olan çalışmaları gözden geçirmiştir. Bu çalışma sonucunda; taekwondoya katılımın; kaygı, saldırganlık, düşmanlık, nevroz ve saldırganlık ile olumsuz bir ilişki içinde olduğu sonucuna varmıştır. Özgüven, bağımsızlık, öz denetim, öz saygı ve sosyal bir kişilik ile ise olumlu bir ilişki içerisinde olduğunu bildirmiştir. Ayrıca, daha düşük düzeyde sözlü saldırganlık ve düşmanlık ile daha yüksek düzeyde kişisel gelişim ve kendini kabul etme (49); sosyal davranışlarda ustalık, kendine güven ve iyimserlik gibi etkileri olduğu belirtilmiştir (31).

Taekwondo eğitimi bedensel ve zihinsel açıdan gelişimi kapsar. Taekwondo beden ve zihnin bir bütünlüğüne vurgu yaparak bireye vücut enerjisini maksimum performans düzeyinde kullanmayı öğretir (13).

Lee ve ark. (50) tarafından yürütülmüş olan bir araştırmada, Kore'de 12 kadın üniversite öğrencisiyle görüşerek taekwondo katılımının faydaları incelenmiştir. Bu araştırma sonucunda; taekwondo'ya katılımın faydalarıyla ilişkili; azim duygusu geliştirmek, deneyimden zevk almak, taekwondo etkinliğinin anlamını keşfetmek ve taekwondo'ya aşinalık duygusunu artırmak başlığı altında dört ana tema ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılanlar, taekwondo eğitiminin bedenlerini ve zihinlerini geliştirmede önemli bir rol oynadığını vurgulamışlardır.

Taekwondo yapan ergenlerin ve antrenörlerinin ergenler için taekwondo çalışmalarının yararlarının neler olduğu konusundaki görüş ve algılarını incelemeyi amaçlayan bir diğer araştırmada, tüm katılımcıların taekwondonun yararları ile ilgili soruya vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda çeşitli temalar belirlenmiştir. Bu temalardan bir tanesi "Zihinsel faydalar"dır. Bu tema başlığı altında; düşünceyi geliştirme ve akıl yürütme, bilgelik, cesaret, mutluluk, özgürlük hissi, ve öz farkındalık gibi gelişmelere yer verilmiştir (25). Başka bir araştırmada, Taekwoondo yapan çocukların Zihinsel öz-denetim, sınıf içi davranış ve zihinsel matematik testindeki performanslarında daha büyük gelişmeler sağladıkları tespit edilmiştir (44).

Spor eğitimi, çocukların fiziksel becerilerini geliştirmenin yanı sıra spor ve faaliyetlerin kurallarını, ritüellerini ve geleneklerini anlayan ve değer veren bir kişiliğe sahip olmalarını sağlayabilir. Bu yüzden kendi kültürünün sahip olduğu değerlerden farklı kültürel değerleri barındıran sporları öğretmek öğrencilere verilen beden eğitiminin bir parçası olmalıdır. Bu bağlamda, taekwondo gibi çeşitli sporları ve bunların kültürel anlamlarını öğretmek faydalı olabilir. Taekwondo sosyal bilgiler, bilim, sanat ve spor gibi çeşitli alanlardaki bilgileri kullanarak disiplinler arası öğrenmeyi teşvik edebilir. Spor, modern toplumda sıradan bir olgu değildir. Bunun yerine, spor karmaşık kültürel süreçlerin bir ürünüdür. Dünyanın her yerinde, sporlar aynı genel formata sahiptir. Bununla birlikte, sporun çağrışımsal anlamı kültüre bağlı olarak değişebilir, çünkü insanlar farklı kültürlerde çeşitli inançlara ve değerlere sahiptir. Yani spor, belirli bir kültürdeki sosyo-tarihsel arka plandan etkilenir ve aynı zamanda kültürel kimliği de etkiler. Kültürel bağlamı anlamadan sporun yapısını ve anlamını anlamak mümkün değildir. Bu nedenle, farklı spor branşlarını doğru bir şekilde anlamak için kültürel bağlamlarıyla ilgili olarak görmek gereklidir. Konuya daha spesifik bir bakış açısı getiren Lee ve ark. (50) Taekwondo'ya güçlü bir bağlılığı olan katılımcıların, taekwondo kültürü ve felsefesinin spesifik anlamlarını daha iyi anladıklarını, performans standartları ve tekniklerini edindiklerini sonucuna varmışlardır.

2.2. Şiddet

Şiddet, bir kişinin veya kitlenin bir diğer kişiye veya kitleye yönelik olarak fiziksel güç kullanması veya kullanacağı yönünde tehditte bulunması olarak görülebilir. Şiddet toplumsal alanın birçok bölümünde varlığını göstermektedir. Fiziksel boyutta şiddet, bir enerjinin sayısal miktarı olarak kabul edilir. Işık şiddeti, ses şiddeti vb. buna örnektir. Şiddet, “Fiziksel bir uyarının ya da algının nicel miktarı; davranış veya duygunun gücü” şeklinde tanımlanmıştır (51).

Şiddet; insanın varoluşundan bugüne toplumlarda ortaya çıkan çeşitli çatışmaların nedeni veya sonucu olarak karşımıza çıkan acı bir gerçektir. Bugün şiddet konusunda birçok sosyal bilimci araştırmalarına devam etmektedir. Ancak şiddet kesin bir çözümü bulunamayacak bir sorundur (52).

Ayan’a (53) göre şiddet; “İnsanın fiziksel ve ruhsal bütünlüğüne yönelik her türlü maddi ve manevi olumsuzluğu dile getiren bir kavram” olarak tanımlanmış, çok farklı şekillerde görülebilen şiddet olgusuyla, çağımızda bireysel ve toplumsal boyutta oldukça sık karşılaşıldığı ifade edilmiştir.

Şiddet; tehdit, baskı veya hürriyetin keyfi engellenmesi gibi tutum ve davranış karşısında bireyin bedensel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanabilecek durumdur (54).

Literatürde şiddet konusunda oldukça fazla araştırmanın varlığına karşın, ortak bir tanım ve sınıflandırmaya ulaşmak mümkün görünmemektedir. Bunun gerekçesi ise şiddet olgusunun toplumsal özelliklere ve yasal normlara göre şekillenebiliyor olmasıdır. Doğu ve batı kültürleri arasında şiddet amaç, yöntem ve uygulama boyutlarında farklılık gösterebileceği düşünülmektedir.

2.2.1. Şiddet türleri

Şiddetin farklı türleri olduğu belirtilmiştir. Bunlar; fiziksel, sözel, sosyal, psikolojik, ekonomik ve cinsel boyutta görülmektedir. Şiddet türleri aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (54);

2.2.1.1. Fiziksel şiddet

İtmek, vurmak, yaralama, saç çekmek, bıçak çekmek, tükürmek, öldürme, dövme, tekmelemek, banyoya kilitleme, aç bırakma, tokat atmak, yumruklamak, işkence etme ve benzeri şekilde fiziksel güç uygulanarak, mağdurun bedensel bütünlüğüne zarar verilmesidir (54).

2.2.1.2. Psikolojik şiddet

Aile bireylerinin kendisini ifade etmesini, düşüncelerini açıklamasını engellemek, eşin ailesiyle ve arkadaşlarıyla görüşmesini engellemek, aile bireylerinin birbirlerini değersiz görmesi gibi durumların yanı sıra, salak, beceriksiz, beyinsiz, uyuşuk, sana ve ailene zarar vereceğim, seni sokağa atarım, çocukları göremezsin...” gibi onur kırıcı, küçük düşürücü sözlerle mağduru tehdit etme, dışlama, zorlama, aşağılama veya şantaj yapma şeklinde ortaya çıkan ve muhatabını psikolojik açıdan güçsüz kılan ve stres oluşturan manevi baskıdır (54).

2.2.1.3. Sözel şiddet

Kişinin onur ve haysiyetini zedeleyici, aşağılayıcı sözler söylemek, haksız yere suçlamak, küçük düşürmek, küfür etmek, yüksek sesle bağırarak, tehdit etmek, hakaret etmek kararlara katılımı engellemek vs. mağdura sözlü olarak yöneltilen saldırılardır (54).

2.2.1.4. Cinsel şiddet

Mağdurun rızası dışında; cinsel ilişkiye zorlanması, bakışla, sözle çevrede asılsız dedikodular yayarak veya iletişim araçları vasıtasıyla taciz edilmesi cinsel şiddettir (54).

2.2.1.5. Ekonomik şiddet

Aile fertlerinden herhangi birinin kazancını özgürce değerlendirememesi veya yaptığı her harcamanın hesabını vermeye zorlanması, çocuklarla birlikte evin ihtiyaçlarının karşılanmaması, ihmal edilmesi, evin her türlü giderinin (elektrik, telefon, su, doğalgaz) şiddet uygulayan tarafından sıkı sıkıya denetim altına alınması ve bu gibi şekillerde bireyin emeğinin sömürülmesidir (54).

2.2.1.6. Sosyal şiddet

Aile fertlerinin başkalarının önünde sürekli olarak küçük düşürülmesi, başkalarının önünde zaaflarıyla alay edilmesi, kıskanma suretiyle bireyin davranışlarını kontrol etmeye çalışmak, bireyin arkadaşları ile görüşmesini veya evden dışarı çıkmasını engellemek gibi birey ve toplum arasındaki bağlamda maruz kaldığı durumlar sosyal şiddet örneğidir (54).

2.2.2. Şiddet ile saldırganlık ilişkisi

Birçok araştırmacı şiddet ve saldırganlık kavramlarını farklı birer olgu olarak değerlendirse de, şiddet ve saldırganlık birbirinden tamamen bağımsız değildirler. Saldırganlık genel olarak diğer bir kişiye zarar verme amacı güden davranışları ifade etmektedir (76).

İnsanın doğasında var olduğu kabul edilen saldırganlık eğiliminin bireysel veya toplumsal alanda, yalnızca diğer bireylere zarar verecek şekilde dışa yansıtılması, diğer bir ifadeyle saldırganlığın insan iradesini hiçe sayan en ileri boyutu olarak tanımlanmaktadır (53).

2.2.3. Şiddet eğilimi

Şiddet eğilimi, kişinin şiddete yönelik duygu, düşünce ve fillerinden meydana gelmektedir. Şiddet eğilimi bireylerin sadece şiddet içerikli hal ve hareketleri ile sınırlı kalmaz. Şiddete başvurmak kadar, şiddet kullanımını meşru kabul etmek de şiddet eğilimi anlamına gelir (2).

Şiddet eğilimi olgusunun anlaşılmasında sosyal, kültürel ve ekonomik, bireysel ve çevresel etkenler önemli rol oynar. Şiddet eğilimi ekolojik ilişki bağlamında ele alındığında; bireyin içerisinde bulunduğu bireysel, ailevi, çevresel ve toplumsal özellikler ön plandadır. Çevresel etkenlerde; medya ve toplumun şiddet duyarlılığı, toplumsal etkenlerde ise şiddet araçlarına kolay erişim, sosyal düzensizlik, eğitimin niteliğindeki yetersizlikler göz önünde bulundurulmaktadır. Bireysel etkenler, psikopatoloji üzerinden tasnif edilirken, aile kökenli etkenler, aile içi iletişim, ailede çatışma ve disiplinsizlik önemli etkenler arasında yer almaktadır (3).

2.2.3.1. Ergenlik döneminde şiddet eğilimi

Bireyler ergenlik çağına ulaşmadan önce büyük bir gelişim gösterirler. Birey yalnızca düşünceleri, hislerini ve eylemlerini belirleyen genetik bir kodla ergenliğe boş bir levha olarak girmemektedir. Kalıtım, ergenlik deneyimlerinin birleşimi ve çocukluk yaşantıları olarak ergen gelişiminin yönünü çok daha belirleyicidir. Ergenlik, bilişsel, biyolojik ve duygusal değişimleri kapsayan çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasındaki geçiş olarak ifade edilmektedir (55).

Ergenlik dönemi çocuksu tavır ve eylemlerin yerini yetişkin tavır ve eylemlere bıraktığı dönemdir. Ergen bu dönemde duygusal yönden birçok çelişki ile karşılaştığından kaygıları artmakta ve olumsuz davranışlar sergileyebilmektedir. Bu hal ve hareketlerin sebepleri arasında ailelerin bu dönemde bireye yönelik anlayışsız ve olumsuz tutumu, akademik başarısızlık, öz güven eksikliği, arkadaş ortamı, kültürel ve eğitsel gelişim eksiklikleri sayılabilmektedir (56). Bu dönemde ergen toplumda belirsiz olan statüsünden ötürü ailesiyle, öğretmenleriyle, arkadaşlarıyla ve toplumun diğer paydaşları ile kendini duygusal yönde bir çatışma ortasında bulur ve bu da öfke duygusunu tetikler (57).

Ergenler kimliklerini kazanırken ve yaşamlarıyla ilgili anlamlar ve amaçları şekillendirirken, toplumsal kurallara meydan okuyabilir ve sergilen tavırlar toplumsal normlar tarafından kabul edilmeyebilir (58).

Gordon (59) araştırmasında “ergenlerin bilhassa engellenme ve anlaşılma durumlarında tepkisel davranabildiklerini; otorite figürlerini düşmanca algılayabildiklerini ve böylece şiddet eğilimi gösterebildiklerini” belirtmiştir. Ayrıca “kırılma, alınma, gücenme, anlaşılma, reddedilme, engellenme, korku, kaygı, hayal kırıklığı, yalnızlık gibi acı veren temel duyguların kızgınlık, öfke gibi duygulara kolaylıkla dönüşebildiğini” belirtmiştir.

Ergenlerin duygu durumlarını düzenlemede zorluk yaşamaları, kızgınlık provokasyonlarına karşı açık hale gelmelerine sebep olabilir. Bu durumda anne baba ve öğretmenin ergenlerin kişilik ve ahlaki gelişimi konusunda bilgi sahibi olmaları, iki nesil arasındaki çatışmaları azaltabileceği ifade edilmiştir (60).

Ergenlikte algılanan sosyal destek düzeyi düşük düzeyde olan ergenler, ergen benmerkezciliğinin de etkisinde kalarak, “ben kötü hissediyorsam herkes kötü hissetmeli” düşüncesine sahip olabilir ve kızgınlık duygusu kendilerine veya başkalarına yönelik şiddetle sonuçlanabilir (2).

Şiddet üzerindeki risk faktörleri toplumsal kökenli veya kişilik özellikleri ile ilişkili olabilir. Şiddete eğilim gösterme durumunda bireysel risk faktörleri arasında, zorba bir akran grubunda yer almak, akademik başarıda düşüklük, sosyal yönden yalnızlık ve yine sosyal yönden reddedilme yer almaktadır (2).

Ergenlerin şiddet ve saldırganlık davranışları toplumun tüm kesimlerini geniş ve derin bir biçimde etkilemektedir. Ergenlik döneminde yaşanan şiddetin artması, mahkemeler, sosyal hizmetler, okullar, psikiyatrik hizmetler ve diğer kurum ve kuruluşların bu sorunlar ile başa çıkmada ortak çalışmaları talebini artırmaktadır. Ergenlerin yaklaşık % 15-18'sinde çeşitli

kaygılarla bunalımlı bir dönem yaşadıkları ortaya konmuştur. 24 yaş grubunda yer alan gençler arasında ikinci ölüm nedeni şiddettir (61).

Ülkemizde gerçekleştirilen araştırmalar zorbalığın gençler için oldukça ciddi bir sorun olmaya başladığını göstermektedir. İlköğretim döneminde her üç öğrenciden biri düzenli olarak sözel zorbalık görmektedir. Lise döneminde ise sözel zorbalığın yerini fiziksel şiddet almaktadır. Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı verileri, Nisan 2006- Mayıs 2007 tarihleri arasında okullarda yaşanan 5988 olayda % 34.2'lik pay ile fiziksel şiddetin ilk sırada yer aldığını ortaya koymaktadır (62).

12-21 yaş arası gençler üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmada, ev ortamında şiddete tanık olduğunu belirtenlerin oranı % 17, yaşadığı mahallede şiddete tanık olduğunu belirtenlerin oranı % 28, okul ortamında şiddete tanık olduğunu belirtenlerin oranı ise % 34 olduğu tespit edilmiş ve bu araştırmaya katılanların yalnızca % 27' sinin yaşamı boyunca hiç şiddete maruz kalmamış olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmada özellikle düşük ekonomik düzeye sahip olan grubun şiddete maruz kalma oranının çok daha yüksek olduğuna dikkat çekilmiştir (63).

2.2.4. Sporda şiddet

Sporda şiddet, agresif davranışların belirli bir spor branşının kurallarına aykırı olarak tasviridir. Sporda şiddeti açıklamak için ortaya koyulan üç teori mevcuttur. Bunlar; biyolojik, sosyal öğrenme ve psikolojik teoridir. Biyolojik teori, şiddetin bir kişinin doğuştan varlığından kaynaklandığını ileri sürerken, psikolojik teori, şiddetin belirli hedeflere ulaşılmamasından kaynaklanan sıkıntıdan kaynaklandığını, sosyal öğrenme teorisinde ise şiddetin taklitten kaynaklandığını belirtmektedir. Sporda şiddetin eski çağlardan beri var olduğu ifade edilirken, sporun ticarileşmesi ile profesyonellik gerektiren bir boyut kazanması ile birlikte yeni formlara büründüğü vurgulanmaktadır (64).

Araştırmalar, sporda şiddeti teşvik eden birtakım faktörleri ortaya koymaktadır. Bunlar arasında; seyirciler, oyuncular, amigolar ve antrenörler tarafından verilen ipuçları yer almaktadır. Spor ortamlarında seyirciler takımları vasıtasıyla kendilerine güven ve sosyal kimlik kazanırlar. Oyuncular, taraftarlar ve antrenörler arasında grup birliği yaratan bir bağlantı kurarak rakip takımları düşman olarak algırlar. Diğer takımların düşman olarak algılanması, düşmanlığı teşvik eder. Düşmanlığın destekçileri, azınlıkları, coğrafi bölgeleri ve diğer sosyal sınıfları kapsamaktadır (65).

Jamieson ve Orr'a (66) göre, antrenörler tarafından desteklenen değerler ve beceriler, oyuncuların rakiplerine karşı nasıl oynadıklarını etkiler. Aynı tutum, antrenörlerin desteklediği değerlere bağlı olarak sporda şiddete neden olan veya önleyen izleyicileri de etkilemektedir. Çoğu durumda, oyuncular antrenörler tarafından rakip takımları yenmek için geliştirilen bir strateji olarak diğer takımlara karşı fiziksel şiddet uygularlar. Bu olduğunda, oyuncular oynamak yerine dövüşmeyi tercih edebilir ve dövüşlerin etkileri taraftarlara yayılabilir.

Seyircilerin dışında, oyuncular da oyun sırasında veya sonrasında şiddet içeren davranışlarda bulunabilirler. Sporculardaki şiddet rakip oyunculara yansıtılabilir. Sosyal öğrenme teorisinin belirttiği gibi, ödül ve cezalar, sporda şiddeti etkilemektedir. Spor ortamlarında şiddet içeren davranışlar cezalandırıldığında, aynı davranışların tekrarlanma ihtimali düşüktür. Diğer durumlarda, sporda şiddet, taraftarlar, oyuncular ve antrenörleri tarafından yapılan sözlü tacizlerden kaynaklanabilir. Bu tür davranışlar rakip takımları veya taraftarları kızdırır ve sonunda öfkelerini şiddet yoluyla serbest bırakır. Örneğin, taraftarların ırkçı söylemleri veya sporcuların rakiplerine yönelik sözlü tacizleri ortamdaki hayal kırıklığını artırır ve şiddetin ortaya çıkması için bir yol oluşturur. Bu nedenle, taraftarların, oyuncuların, antrenörlerin ve ebeveynlerin bir takıma karşı sahip oldukları bağlılık, rakip takım taraftarlarının kötüye kullanılmasına ve dolayısıyla şiddet içeren davranışlarda bulunmalarına yol açabilir (66).

Ayrıca kitle iletişim araçları sporu desteklemede ve sporda şiddeti tetiklemede rol oynamaktadır. Medyanın asıl amacı, spor tutkunlarına eğlence sunmaktır. Bu nedenle, medya tüm oyuncuları, parayı ve kayıtları yayınlar ve bu da oyuncuları izleyiciler veya hayranlar için yoğun bir rekabet sporu yaratmasına yol açan mükemmellik arzusunda tutmaya teşvik eder. Medya sporda rekabetin ne kadar sağlıklı olduğunu gösterebilir, örneğin sporculuk becerilerinin gelişimini teşvik eder. Benzer şekilde, medya diğer normal oyunlara kıyasla daha fazla şiddetli oyunu teşvik edebilir (67).

Televizyon, radyo, gazete ve dergiler kullanarak halkı sporu çevreleyen konular hakkında bilgilendirir ve hatta ünlü oyuncuları çekici hale getirir. Medya ayrıca izleyiciyi sporda şiddetin nasıl kontrol altına alınabileceği ve frenlenebileceği konusunda bilgilendirebilir. Öte yandan, medya sporda şiddeti yansıtabilir. Sonuç olarak, medya araçları vasıtasıyla özellikle çocuklar ve genç kesim taklit edebilecekleri sporda şiddet örneklerine erişebilmektedirler. Spor yorumcuları izleyicilere heyecan ve şiddet arasında bir bağlantı öneren açıklamalar sunabilir (65).

Bu nedenle, kitle iletişim araçları sporda şiddeti eleştirme biçimlerine bağlı olarak, taraftarlar üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiye sahip olabilir. Spor ortamlarında yaşanan bu tür davranışlar medya tarafından desteklendiğinde, taraftarlar şiddetin iyi olduğunu ileri sürmektedir (67).

Araştırmalar sporda şiddetin özellikle buz hokeyi, futbol, ragbi, güreş, basketbol ve boks gibi rekabetçi sporlarda yaygın olduğunu göstermektedir. Sporda şiddet, oyuncular, seyirciler, antrenörler, genç oyuncuların ebeveynleri tarafından gerçekleştirilen kışkırtıcı sözler, tehdit veya fiziksel yaralanma şeklinde ortaya çıkabilir ve taraftarlar veya kitle iletişim araçları tarafından tetiklenebilir. Bununla birlikte, ebeveynlerin katılımı, taraftara verilen cezaları, barışçıl spor anlayışını merkeze koymak, sporcu ve antrenörler tarafından olumlu rol modellerin sağlanması ve sporda etik değerlerin entegrasyonu gibi sporda şiddeti önlemek veya engellemek için uygulanabilecek önlemler vardır (68).

Sporda şiddeti açıklamak için önerilen üç teori vardır. Bunlar; biyolojik teori, psikolojik teori ve sosyal öğrenme teorisidir (65). Bu teoriler, sporda yaşanan şiddet davranışlarını anlamamızda ve önlemler geliştirmemizde bize yol gösterebilmektedir.

Biyolojik teori; şiddetin içsel bir insan davranışı olduğunu öne sürmektedir. Bu teori temelde, sporun, insanların içinde varolan şiddeti vücutlarından uzaklaştırabilecekleri sosyal bir yol olarak algılandığını savunmaktadır (65). İnsanların spor yapma ihtiyacını karşıladığında, saldırganlığın engellenmesine yardımcı olur. Bununla beraber, sporda şiddete ilişkin olarak bu teori, insanların şiddet davranışlarına yönelmelerini isteyen doğal saldırganlık duyguları olduğu kanısındadır. Bu nedenle sporda şiddet insanların içlerindeki saldırganlığı serbest bırakmak için kullandığı yollardan biridir (67). Bu teoride, saldırgan davranışların açıklanmasında genetik faktörler rol oynamaktadır. Beyin ve merkezi sinir sisteminin saldırgan davranışlara yol açtığını, saldırganlıkta hormonal, kimyasal ve genetik bir sürecin varlığını ve bu nedenle organizmadaki biyolojik bu mekanizmanın kaçınılmaz biçimde saldırganlık ve şiddet içeren davranışlara yol açtığı savunulmaktadır Testesteron seviyesinin yüksek olması saldırgan davranışları arttırır. Spor sahalarında genç erkeklerin çoğunlukla şiddete karışmalarını bu kuram yardımıyla açıklanabilmektedir (69).

Psikolojik teori: şiddetin hoşnut olmama diğer bir ifadeyle memnuniyetsizlikten kaynaklandığını öne sürmektedir. Şiddet bir durumun etkisinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, kişinin belirli bir hedefe ulaşması engellendiğinde hayal kırıklığı meydana gelir. Sporda şiddet eylemi, sporcularda sosyalleşme sürecine ve saldırganlık algılarına bağlanmıştır. Bu, sporda şiddetin ortaya çıkmasının, özellikle antrenörler tarafından

sporcuların kafasında yaratılan duygulara bağı olduğu anlamına gelmektedir. Örneğin, bir antrenörün kazanmayı vurguladığı ve daha az başarıyı kabul etmediği durumlarda, oyuncular bu amacı gerçekleştiremediğinde, şiddet olaylarını tetikleyen hayal kırıklığı meydana gelebilir. Bu nedenle, oyuncuların kafasında yaratılan psikolojik durum, sporda şiddetin önlenmesi veya ortaya çıkması için esas teşkil eder (66).

Sosyal öğrenme teorisi; saldırgan davranışın model alınarak öğrenildiğini, ödüller ve cezalar ile de pekiştirildiğini öne sürmektedir. Bu doğrultuda medyanın toplumda yol açtığı şiddet ve saldırganlık davranışları göz ardı edilemeyecek derecede önemli ve üzerinde durulması gereken bir meseledir (66). Sosyal öğrenme teorisi ise şiddet içeren davranışların öğrenmeden kaynaklandığını göstermektedir.

Bandura'ya (70) göre; saldırganlık içgüdüsel bir özellik olmayıp doğuştan gelen, edimsel koşullanma veya gözlemsel öğrenmeyle öğrenilen davranıştır. Bu teoriye göre, insanlar cezalar ve ödüller kullanarak modelleme yoluyla yeni davranışlar öğrenirler. Sporda, genç oyuncular başarılı sporcuları rol model olarak algılar ve sonuç olarak davranışlarını taklit ederler. Aynı zamanda antrenörler, takım arkadaşları ve ebeveynler de rol model olarak alınabilir ve şiddet içeren oyun tarzları için kaynak teşkil edebilirler. Bu nedenle, spordaki şiddet, genç sporcuların saldırganlık önerebilecek rol modellerinin davranışlarını taklit etmeleri nedeniyle ortaya çıkabilir (65). Brewer ve Crono'ya (71) göre, sosyal öğrenme kuramının temel ilkesi, sosyal davranışların öğrenildiğidir. Saldırganlık da diğer sosyal davranışlar gibi öğrenilmektedir. Sosyal öğrenme kuramında insan davranışları sürekli olarak çevre koşullarıyla etkileşim içinde bulunmaktadır. Davranışlar çevreyi etkileyip değiştirdiği gibi çevre de davranışları etkileyip değiştirmektedir.

Sporda görülen en büyük sosyal etkilerden birinin antrenörleri içerdiğine işaret etmektedir. Gençler, antrenörlerinin spora ilişkin değerlerini ve becerilerini benimsediklerini bunları taklit etme eğilimindedir. Şiddetin antrenörler tarafından canlandırılması durumunda, sporda şiddet olasılığı artabilir. Antrenörlerin sergiledikleri davranışlar, yönlendirdikleri davranışlar tarafından da taklit edilecek davranışlardır. Öncelikle, herhangi bir sosyal ortamda, sergilenen eylemler genellikle diğerleri ve mevcut sosyal koşullar tarafından motive edilir. Liderlik ve rol modelleri açısından, antrenörler tarafından sergilenen davranışlar, liderlik ettikleri kişiler tarafından taklit edilecek davranışlardır (66).

2.2.4.1. Sporda şiddetin nedenleri

Sporda şiddete neden olan faktörler arasında; fiziksel temas, itiraz etme, rekabet hırsı ve karşı koyma sonucu oluşan saldırgan tavırlar, fanatik seyircilerin neden olduğu saldırganlık, sporcuların sosyo-kültürel durumu, hakemlerin vermiş olduğu yanlış kararlar sonucunda ortaya çıkan tepkiler şeklinde özetlenebilmektedir (72).

Spor ortamlarında görülen saldırgan davranışların çeşitli nedenleri vardır. Spor ortamlarında sporcuların şiddet boyutunda gerçekleştirdiği eylemlerin nedenlerini 5 farklı başlık altında toplanmıştır (73):

- Sporcu kasıtlı veya kasıtsız olarak oluşan fiziksel bir temas veya sakatlık sonucu fiziksel olarak acı çekiyorsa,
- Sporcu veya takımı kaybediyorsa,
- Hakemlerin kötü bir müsabaka yönettikleriyle ilgili bir algı varsa,
- Sporcular şaşırılmışlarsa
- Sporcu kapasitesinin altında mücadele ediyorsa daha saldırgan olabilmektedir.

Spor organizasyonlarına ilişkin ortam ısısı, puan farkı veya yarışma sonucu gibi bazı fiziksel koşullar da sporcuların saldırgan davranışları üzerinde etkilidir. Bu faktörlerin haricinde şiddet ve saldırganlık üzerinde etkili olan medya ve antrenör tutumu gibi diğer faktörler de mevcuttur (73).

Antrenörler, her zaman farklı branşlarda önemli rol oynayan birincil aktörlerdir. Takımların kazanması antrenörlerin mesleki bilgi ve deneyimleri ile doğrudan bağlantılıdır. Ancak antrenörler yalnızca kazanmak anlayışı ile hareket etmemelidirler. Antrenörler sporcular için rol modeldir. Toplumun doğrudan göz önünde olan antrenörlerin bilinçli ve yapıcı davranışlar sergilemesi gerektiği söylenebilir (74).

Antrenörlerin seyircilere karşı sorumlu olduğu, müsabaka sırasında ve sonrasında kullandıkları ifadelerin ve sergilenen hareketlerin oyuncular ve izleyiciler üzerinde etkili olduğu vurgulanmıştır (75).

Antrenör, başarısızlığın faturasını yalnızca sporculara kesmemeli ya da başarı durumunda sadece kendini ön plana çıkarmamalıdır. Gerçek antrenörler başarıyı ve başarısızlığı kabul eden, başarısızlık durumunda sporcuları yalnız bırakmayan kişiliğe sahiptirler (76).

Yoğun mücadele gerektiren branşlarda sürekli olarak performanslarını korumak zorunda olan sporcuların antrenman yüklenmelerinin fazla olması nedeniyle duydukları acı yüzlerinden okunabilmektedir. Hatta bazı sporcular bu nedenle gözyaşı dökülebilmektedirler.

Antrenmanlarda, yarışma hazırlık sürecinde veya yarışma esnasında antrenör sporcuya fiziksel veya psikolojik yönden aşırı yüklenebilmektedir. Bu yüklenme sporcuda oluşan stresi arttırabilir. Bazen daha iyi olacağı düşüncesiyle sporcuya bağırabilmekte ve ani çıkışlarla tepkiler gösterebilmektedir. Peki sporcusuna karşı böyle bir davranışta bulunan antrenör saldırgan mıdır? Antrenörün amacı sporcusunun yarışmalarda daha iyi performans göstermesini sağlamak ise burada saldırganlıktan söz edilmesi olanak dışıdır. Ama eğer antrenör yarışmada iyi performans göstermediği için bu yüklenmeyi bir ceza olarak sporcuya uyguluyorsa burada saldırganlıktan söz edebilmek mümkündür (73).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, evreni ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve teknikleri, ölçme aracı, verileri toplama süreci ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir. Ayrıca istatistiksel çözümleme teknikleri ile ilgili de bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Deseni

“Nicel araştırmaların en temel ilkesi, elde edilen bulguların sayısal değerlerle ifade edilerek ölçülebilir hale getirilmesi ve araştırmanın hipoteze dayandırılarak bu hipotezlerin test edilmesidir” (77). Araştırmada çalışma deseni olarak tarama (survey) metodu kullanılmıştır. Sosyal bilimlerde yaygın olarak kullanılan ve büyük gruplar üzerinde çalışma olanağı veren tarama çalışmaları, araştırmacının bağımsız değişken ya da faktörler üzerinde manipülasyonunun olmadığı (78) geçmişte ya da halen var olan bir durumun var olduğu şekliyle betimlenmesini amaçlayan araştırmalardır (79).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni, 18-23 Ocak 2020 yılında Türkiye Taekwondo Federasyonu tarafından Ankara ilinde organize edilen Gençler Türkiye Taekwondo Şampiyonası'na farklı ağırlık kategorilerinde yarışmacı olarak katılan 15-18 yaş aralığında müsabık sporculardan oluşmaktadır. Araştırmanın örneklem büyüklüğünü saptamada her iki cinsiyet için “Evrendeki Birey Sayısı Bilinen Örneklem Genişliği Formülü” kullanılmıştır. Örneklem büyüklüğü, evrenin bilindiği durumlarda örneklem hesabı formülü $(n=Nt2pq/d2(N-1)+t2pq)$ kullanılmıştır. Örneklem büyüklüğü hesaplanırken $a=0.05$ yanılma düzeyi, 0.05 örneklem hatası, $p=0.8$, $q=0.2$ olarak kabul edilmiştir. Çalışma evreninin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen 232'si erkek 139'u kadın 371 müsabık sporcu araştırmaya dahil edilmiştir.

3.2. Veri Toplama Aracı

Anket uygulamasından önce katılımcılara çalışmanın önemi ve cevaplamalarda samimiyetin araştırma sonuçlarına yapacağı etkiler ve katkılar açıklanmış, cevaplama sürecine ilişkin sözlü bir yönerge verilmiştir. Araştırma grubundan veri elde edebilmek için

Türkiye Taekwondo Federasyonu Başkanlığı'ndan izin alınması için gerekli müracaat yapılmış ve izin alınmıştır. Anket formu araştırmaya katılmak isteyen gönüllü sporculara tartı sırası bekleme işlemi esnasında birebir yüz yüze uygulanmıştır. Veri toplama aracı olarak katılımcılara demografik bilgilerin de yer aldığı "Şiddet Eğilim" ölçeği anket formu uygulanmıştır.

3.2.1. Şiddet eğilim ölçeği

Şiddet eğilim ölçeği (ŞEÖ) Göka, Bayat Ve Türkçapar (80) tarafından 1998 yılında Milli Eğitim Bakanlığı adına yapılan "Ortaöğretim kurumunda okuyan öğrencilerin saldırganlık ve şiddet eğilimleri" konulu araştırmada kullanılmak üzere temel yapısı bozulmadan kapsam geçerliliği sağlanarak kullanılmıştır. Ölçek 20 madde'den oluşmakta olup dördümlü likert türü bir cevaplama formatında hazırlanmıştır. Tüm maddeler tek yönlü olduğu için ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin puanlanmasında "hiç uygun değil" den 1, "çok uygun"a 4 değişen derecelendirme kullanılmıştır. Ölçekten alınan puanlar, toplam puan alınarak değerlendirilmiştir. Buna göre toplam puanı; 1-20 arasındaki olan öğrencinin şiddet eğilimi "çok az", 21-40 arasında ise "az"; 41-60 arasında ise "fazla", 61-80 arasında "çok fazla" şiddet eğiliminde olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Dolayısıyla ölçekten alınan puanların yüksekliği şiddet eğiliminin de yüksek olduğunun göstergesidir. Ölçek ön test Cronbach alfası 0.92 iken, son test Cronbach alfası ise 0.84 olarak bulunmuştur (80).

3.3. Verilerin Analizi

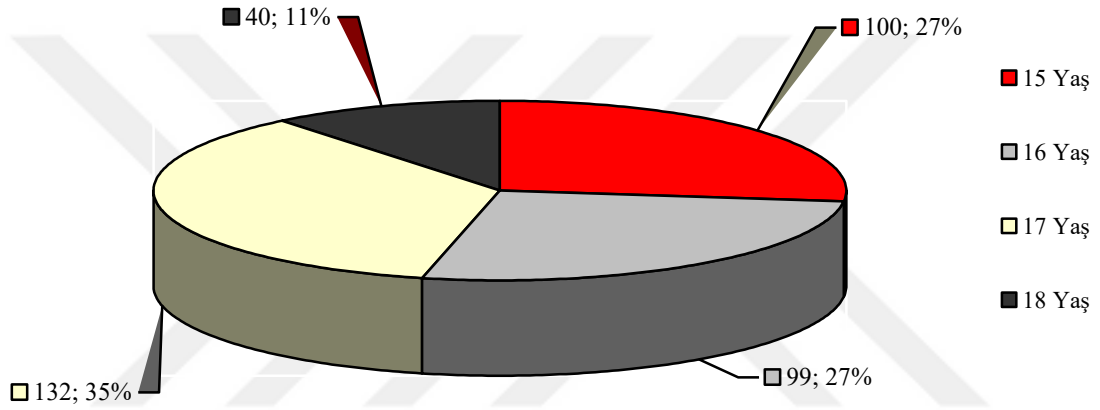
Araştırmada verilerin analiz edilmesinde SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Veriler analiz edilmeden önce normallik sınaması Kolmogorov-Simirnov testi ile test edilmiştir. Verilerin normal dağılmadığı görüldüğünden non-parametrik testlerden faydalanılmıştır. Bunun için ikili karşılaştırmalar için Mann Whitney U testi, çoklu karşılaştırmalar için ise Kruscal Wallis H testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık derecesi $p < 0.05$ olarak ele alınmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde, 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilim düzeylerini inceleyen bu araştırmada anket yöntemi ile elde edilen verilerin istatistiksel analizlerine yer verilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular tablo ve grafik yöntemleri kullanılarak sunulmuştur.

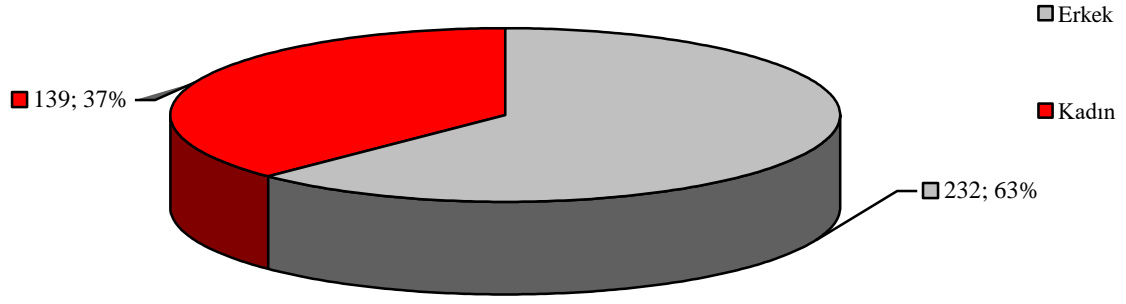
4.1. Katılımcıların Sosyo- Demografik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Araştırmaya katılan taekwondo Sporcularının Sosyo- Demografik özellikleri aşağıda yer almaktadır.

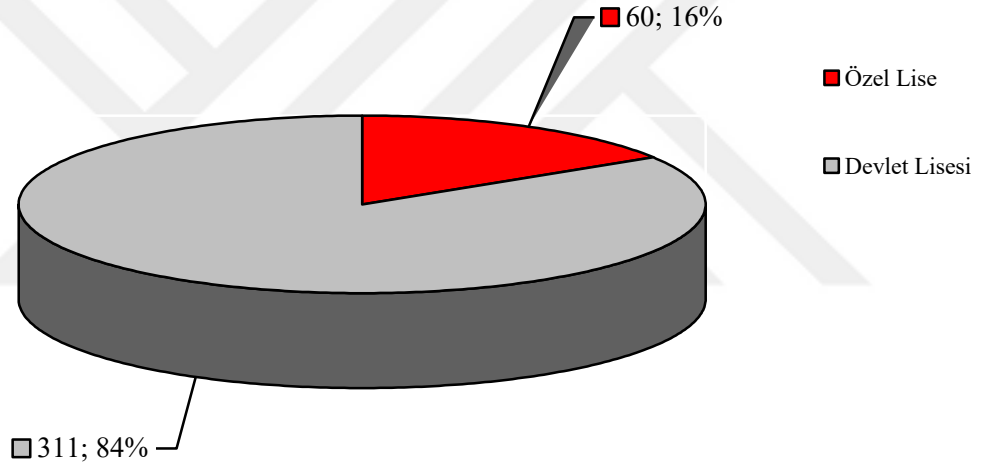
Şekil 1. Araştırmaya Katılan Taekwondo Sporcularının Yaş Dağılımı

Şekil 1'e bakıldığında araştırmaya katılan taekwondo sporcularının % 27'sinin (100 kişi) 15 yaş, % 27'sinin (99 kişi) 16 yaş, % 35'inin (132 kişi) 17 yaş, % 11'inin (40 kişi) ise 18 yaş grubunda oldukları görülmektedir.

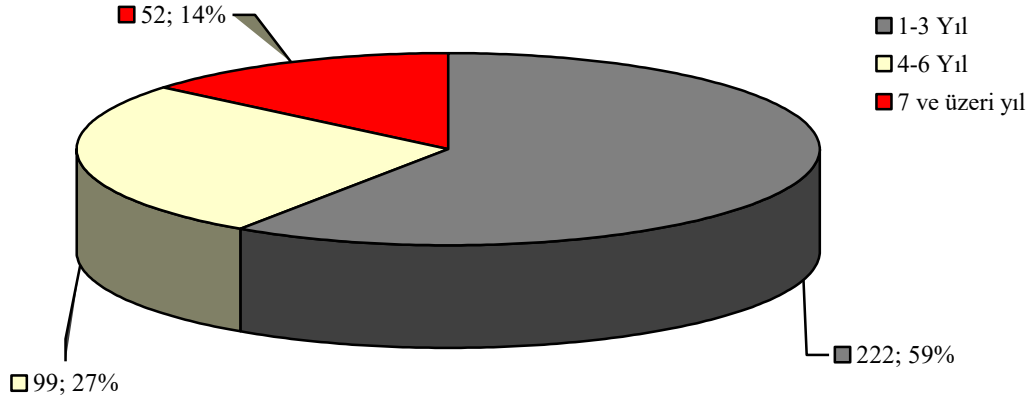
Şekil 2. Araştırmaya Katılan Taekwondo Sporcularının Cinsiyet Dağılımı

Şekil 2'ye bakıldığında araştırmaya katılan taekwondo sporcularının % 63'ünün (232 kişi) erkek, % 37'sinin (139 kişi) ise kadın oldukları görülmektedir.

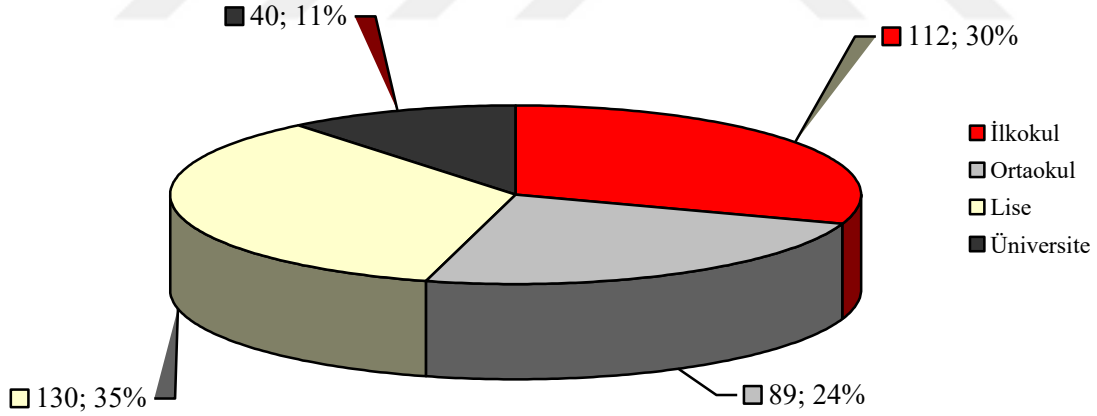
Şekil 3. Araştırmaya Katılan Taekwondo Sporcularının Okul Türü Dağılımı

Şekil 3'e bakıldığında araştırmaya katılan taekwondo sporcularının % 16'sının (60 kişi) Özel Liselerde, % 84'ünün (311 kişi) ise Devlet Liselerinde eğitim aldıkları görülmektedir.

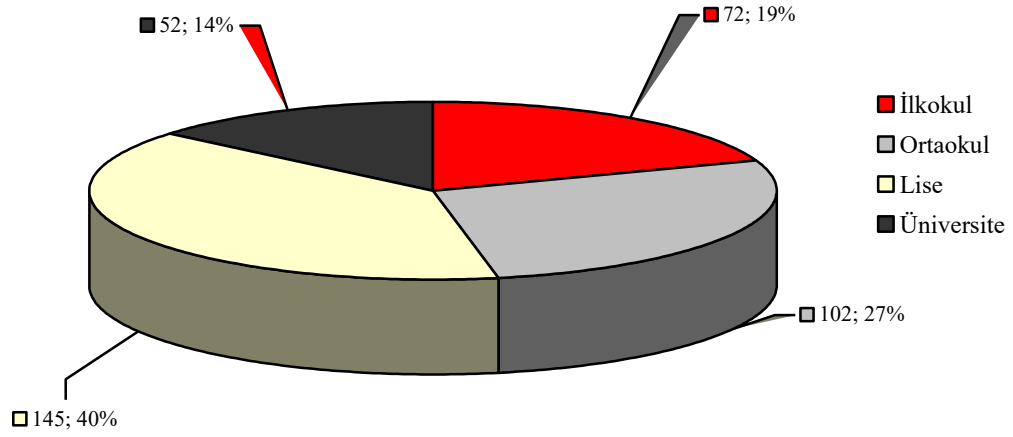
Şekil 4. Katılımcıların Taekwondo Sporculuğu Geçmişine Göre Dağılımı (Yıl)

Şekil 4'e bakıldığında araştırmaya katılan taekwondo sporcularının % 59'unun (220 kişi) 1-3 yıl, % 27'sinin (99 kişi) 4-6 yıl, % 14'ünün (52 kişi) ise 7 yıl ve üzeri taekwondo sporculuğu geçmişine sahip oldukları görülmektedir.

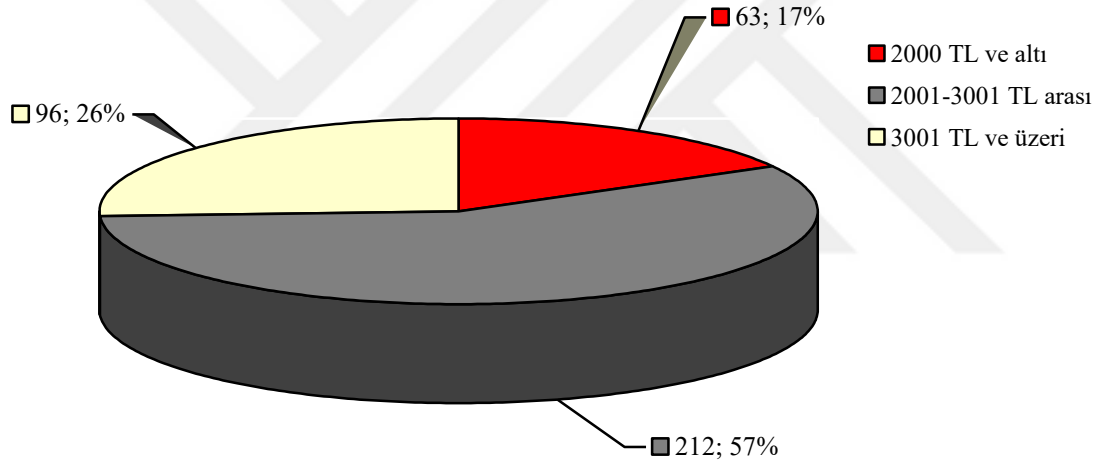
Şekil 5. Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Şekil 5'de araştırmaya katılan taekwondo sporcularının anne eğitim durumlarına dağılımına bakıldığında; % 30'unun (112 kişi) İlkokul, % 24'ünün (89 kişi) Ortaokul, % 35'inin (130 kişi) Lise, % 11'inin (40 kişi) ise Üniversite eğitimi aldıkları görülmektedir.

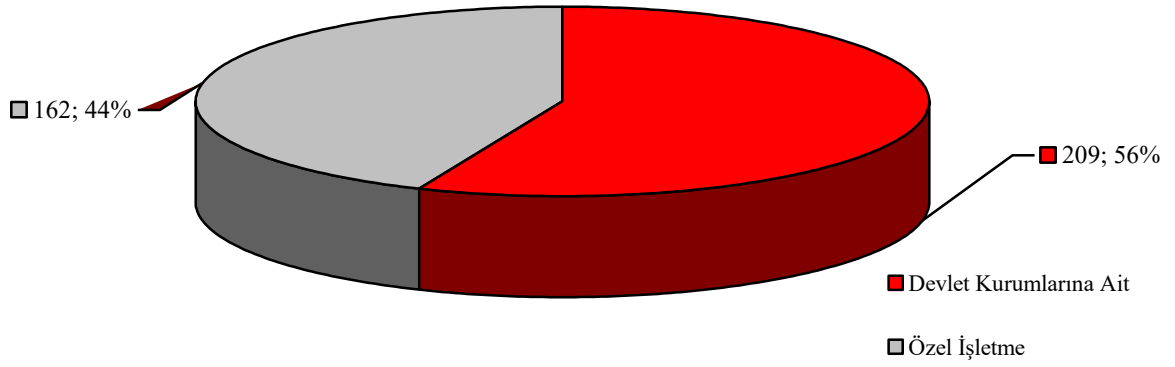
Şekil 6. Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Şekil 6'da araştırmaya katılan taekwondo sporcularının baba eğitim durumlarına dağılımına bakıldığında; % 19'unun (72 kişi) İlkokul, % 27'sinin (102 kişi) Ortaokul, % 40'ının (145 kişi) Lise, % 14'ünün (52 kişi) ise Üniversite eğitimi aldıkları görülmektedir.

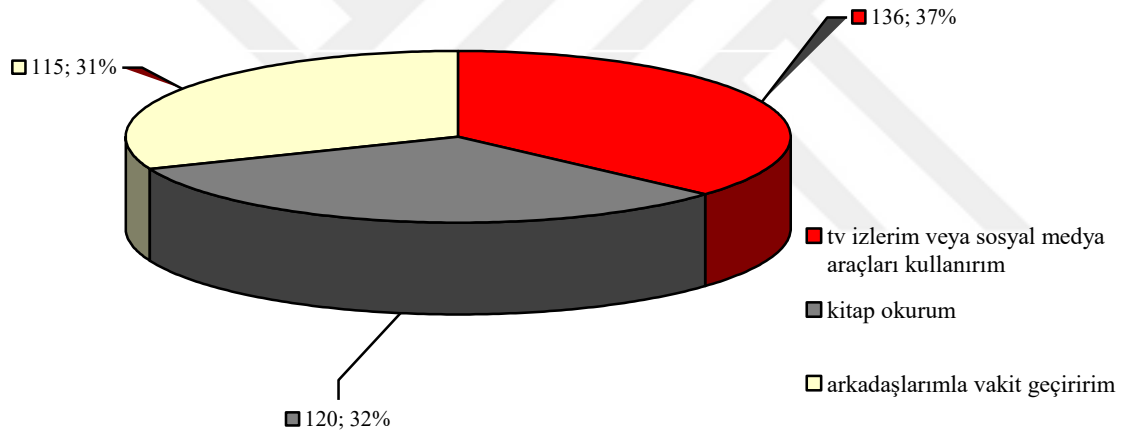
Şekil 7. Katılımcıların Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımı

Şekil 7'ye bakıldığında araştırmaya katılan taekwondo sporcularının % 17'sinin (63 kişi) 2000 TL ve altı, % 57'sinin (212 kişi) 2001-3000 TL arası, % 26'sının (96 kişi) ise 3001 TL ve üzeri aylık gelire sahip oldukları görülmektedir.

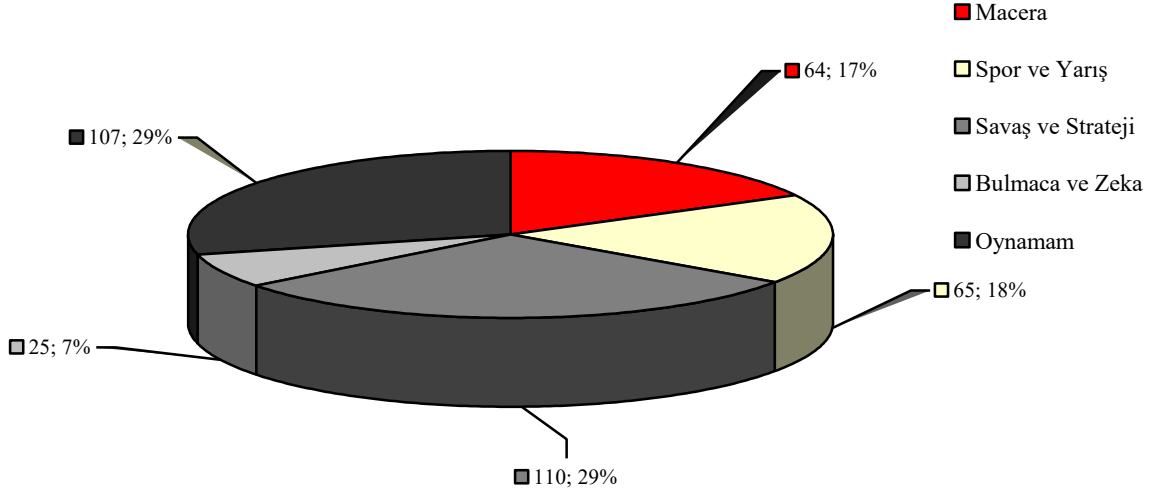
Şekil 8. Katılımcıların Bağlı Buldukları Spor Kulüplerine Göre Dağılımı

Şekil 8'e bakıldığında araştırmaya katılan taekwondo sporcularının % 56'sının (209 kişi) devlet kurumlarına ait olan spor kulüplerinde eğitim aldığı, % 44'ünün (162 kişi) ise Özel işletmelere ait olan spor kulüplerinde eğitim aldıkları görülmektedir.

Şekil 9. Katılımcıların Boş Zamanları Değerlendirmelerine Göre Dağılımları

Şekil 9'a bakıldığında araştırmaya katılan taekwondo sporcularının boş zamanlarında; % 36'sının (136 kişi) televizyon izlediği, % 33'ünün (120 kişi) kitap okuduğu, % 31'inin (115 kişi) ise arkadaşları ile zaman geçirdiği görülmektedir.

Şekil 10. Katılımcıların Bilgisayar Oyunu Oynama Durumlarına Göre Dağılımları

Şekil 10'a bakıldığında araştırmaya katılan Taekwondo sporcularının % 17'sinin (64 kişi) macera oyunları, % 17'sinin (65 kişi) spor ve yarış oyunları, % 31'inin (110 kişi) savaş ve strateji, % 7'sinin (25 kişi), % 28'inin (107 kişi) ise bilgisayar oyunları oynamadığını belirttiği görülmektedir.

Tablo 1. Türkiye Genelinde İllere Göre Araştırmaya Katılan Sporcu Sayıları

Sıra	İl Adı	n	Sıra	İl Adı	n
1	Adana	10	15	İstanbul	15
2	Adıyaman	8	16	İzmir	3
3	Ankara	54	17	Kastamonu	9
4	Antalya	23	18	Kırıkkale	3
5	Batman	4	19	Kocaeli	19
6	Bolu	9	20	Kütahya	11
7	Burdur	4	21	Malatya	19
8	Bursa	21	22	Niğde	3
9	Denizli	4	23	Ordu	3
10	Düzce	8	24	Osmaniye	19
11	Eskişehir	28	25	Sakarya	11
12	Giresun	4	26	Samsun	49
13	Hatay	11	27	Sivas	5
14	Isparta	11	28	Yalova	3
Araştırmaya Katılan Toplam Sporcu Sayısı				371	
Araştırmaya Katılan Toplam İl Sayısı				28	

4.2. Bağımsız Değişkenlere Göre İstatistiksel Analiz Sonuçları

Bu araştırmada 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri; “yaş cinsiyet, okul türü, ekonomik durum, spor kulübü, taekwondo sporculuk yılı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, antrenör tutumu, boş zamanları değerlendirme ve bilgisayar oyunları oynama” değişkenleri açısından incelenmiştir. Bu değişkenlere ilişkin istatistiksel analiz sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2. Araştırma Grubunun Yaş Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (Kruskal Wallis H)

	Yaş	n	Mean Rank	Mean	SD	X ²	p	Fark U Test
<i>Şiddet Eğilim</i>	1) 15	100	176,30	38,45	3,71	16,144	,002*	4<1,2,3 1>2,3,4
	2) 16	99	169,18	36,49	4,32			
	3) 17	132	170,42	36,67	4,03			
	4) 18	40	98,42	31,92	2,35			

*(p<0.05)

Tablo 2’ye göre araştırma katılan taekwondo sporcularının yaş değişkenine bağlı olarak şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (X²=16,144; p<0.05). Bu tespite göre farkın kaynağını bulmak için yapılan U testinde 18 yaş grubunda yer alan sporcuların (31,92) şiddet eğilim düzeyi puan ortalamalarının 15 yaş (38,45), 16 yaş (36,49) ve 17 yaş (36,67) grubunda yer alan sporculardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular 18 yaş grubunda yer alan sporcuların 15,16 ve 17 yaş grubunda yer alan sporculara kıyasla şiddet eğilim düzeylerinin daha düşük seviyede olduğunu ve 15 yaş grubunda yer alan sporcuların ise şiddet eğilim düzeylerinin en yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (Mann - Whitney U)

	Cinsiyet	n	Mean Rank	Mean	SD	Z	p
Şiddet Eğilim	Erkek	232	169,00	37,36	4,14	-1,029	,311
	Kadın	139	157,85	36,96	4,81		

Tablo 3'e göre araştırmaya katılan taekwondo sporcularının cinsiyet değişkenine bağlı olarak şiddet eğilim düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($Z=-1,029$; $p>0.05$).

Tablo 4. Araştırma Grubunun Okul Türü Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (Mann-Whitney U)

	Okul Türü	n	Mean Rank	Mean	SD	Z	p
Şiddet Eğilim	Özel Lise	60	173,17	38,40	4,17	-1,264	,213
	Devlet Lisesi	311	172,41	37,76	3,82		

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan taekwondo sporcularının okul türü değişkenine bağlı olarak şiddet eğilim düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($Z=-1,264$; $p>0.05$).

Tablo 5. Araştırma Grubunun Ekonomik Durum Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (Kruskal Wallis H)

	Ekonomik Durum	n	Mean Rank	Mean	SD	X²	p
Şiddet Eğilim	1) 1500 TL ve altı	63	179,57	37,00	4,92	1,411	,485
	2) 1501-3001 TL arası	212	161,65	36,56	3,77		
	3) 3001 TL ve üzeri	96	163,87	36,68	3,28		

Tablo 5'e göre araştırmaya katılan taekwondo sporcularının ekonomik durum değişkenine bağlı olarak şiddet eğilim düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir ($X^2=1,411$; $p>0.05$).

Tablo 6. Araştırma Grubunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (Kruskal Wallis H)

	Anne Eğitim Durumu		n	Mean Rank	Mean	SD	X ²	p	Fark U Test
	<i>Şiddet Eğilim</i>	1)	İlkokul	112	147,57	34,13	4,64	13,814	,005*
2)		Ortaokul	89	176,04	37,87	4,97			
3)		Lise	130	178,36	38,01	3,02			
4)		Üniversite	40	181,29	38,45	2,80			

*(p<0.05)

Tablo 6'ya göre araştırma grubunun anne eğitim durumu değişkenine bağlı olarak şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (X²=13,814; p<0.05). Bu tespite göre farkın kaynağını bulmak için yapılan U testinde anne eğitim durumu İlkokul olan sporcuların (34,13) şiddet eğilim düzeyi puan ortalamalarının anne eğitim durumu ortaokul, (37,87) lise (38,01) ve üniversite (38,45) olan sporculardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular anne eğitim durumu ilkokul düzeyinde olan sporcuların anne eğitim düzeyi ortaokul, lise ve üniversite olan sporculara kıyasla şiddet eğilim düzeylerinin daha düşük seviyede olduğunu göstermektedir.

Tablo 7. Katılımcıların Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (Kruskal Wallis H)

	Baba Eğitim Durumu		n	Mean Rank	Mean	SD	X ²	p	Fark U test
	<i>Şiddet Eğilim</i>	1)	İlkokul	72	181,72	38,79	1,24	12,259	,006*
2)		Ortaokul	102	162,60	36,64	4,98			
3)		Lise	145	164,44	36,95	4,25			
4)		Üniversite	52	142,45	33,41	3,38			

*(p<0.05)

Tablo 7'ye göre araştırma grubunun baba eğitim durumu değişkenine bağlı olarak şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (X²=12,259; p<0.05). Bu tespite göre farkın kaynağını bulmak için yapılan U testinde baba

eđitim durumu ilkokul olan sporcuların (38,79) Őiddet eđilim dűzeyi puan ortalamalarının baba eđitim durumu ortaokul (36,64), lise (36,95) ve űniversite (33,41) olan sporculardan daha yűksek olduđu ve baba eđitimi durumu űniversite olan sporcuların Őiddet eđilim dűzeylerinin daha dűŐűk olduđu tespit edilmiŐtir. Bu bulgular baba eđitim durumu ilkokul dűzeyinde olan sporcuların baba eđitim dűzeyi ortaokul, lise ve űniversite olan sporculara kıyasla Őiddet eđilim dűzeylerinin daha yűksek seviyede olduđunu gűstermektedir.

Tablo 8. Katılımcıların Spor Kulűbű DeđiŐkenine Gűre Analiz Sonuđları (Mann-Whitney)

	Spor Kulűbű	n	Mean Rank	Mean	SD	Z	p
Şiddet Eğilim	Sporcusu olduđum spor kulűbű resmi bir devlet kurumuna aittir.	209	142,36	36,60	3,45	-,333	,744
	Sporcusu olduđum spor kulűbű űzel bir iŐletmeye aittir.	162	145,73	37,20	4,71		

Tablo 8'e gűre araŐtırmaya katılan taekwondo sporcularının spor kulűbű deđiŐkenine bađlı olarak Őiddet eđilim dűzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark olmadıđı tespit edilmiŐtir (Z=-,333; p>0.05).

Tablo 9. Katılımcıların Taekwondo Sporculuđu GeçmiŐ Yılı DeđiŐkenine Gűre Analiz Sonuğları (Kruskal Wallis H)

	Kaç yıldır taekwondo sporu yapıyorsunuz?	n	Mean Rank	Mean	SD	X²	p	Fark U Test
Şiddet Eğilim	1-3 yıl	220	162,15	38,31	6,16	10,257	,041*	3<1,2
	4-6 yıl	99	166,43	37,08	5,32			
	7 yıl ve űzeri	52	177,44	36,66	4,68			

*(p<0.05)

Tablo 9'a gűre araŐtırmaya katılan taekwondo sporcularının taekwondo sporculuđu yılı deđiŐkenine bađlı olarak Őiddet eđilim dűzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı fark olduđu tespit edilmiŐtir (X²=, 10,258; p<0.05). Buna gűre farkın kaynađını bulmak için yapılan U testinde 7 ve űzeri yıldır taekwondo sporculuđu yapmıŐ olan katılımcıların (36,66) Őiddet eđilim dűzeylerinin daha dűŐűk olduđu belirlenmiŐtir.

Tablo 10. Katılımcıların Antrenör Tutumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (Kruskal Wallis H)

	Antrenörünüzün başarısızlığınız sonucunda tutumu nasıldır?	n	Mean Rank	Mean	SD	X²	p	Fark U Test
Şiddet Eğilim	1) Antrenörüm başarısızlığımı anlayışla karşılar.	135	135,68	36,66	4,54	10,714	,032*	3>1,2 2>1
	2) Hiçbir tepki göstermez.	112	176,15	37,08	5,12			
	3) Başarız olursam beni cezalandırır.	124	188,36	39,31	6,15			

*(p<0.05)

Tablo 10'a göre araştırma grubunun antrenör tutumu değişkenine bağlı olarak şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($X^2=10,714$; $p<0.05$). Bu tespite göre farkın kaynağını bulmak için yapılan U testinde başarısızlığı sonucunda sözlü veya fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten sporcuların (39,31) şiddet eğilim düzeyi puan ortalamalarının, başarısızlığının antrenörü tarafından anlayışla karşılandığını belirtenler (36,66) ve başarısızlığı sonucunda antrenörünün hiçbir şekilde tepki görmediğini belirtenlere (37,08) kıyasla daha yüksek olduğu ve başarısızlığı sonucunda antrenörünün hiçbir şekilde tepki görmediğini belirten sporcuların (37,08), şiddet eğilim düzeyi puan ortalamalarının; başarısızlığının antrenörü tarafından anlayışla karşılandığını belirtenlere (36,66) kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular başarısızlık sonucunda antrenörü tarafından sözlü veya fiziksel olarak şiddete maruz kaldığını ifade eden sporcuların şiddet eğilim düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğunu ve başarısızlığı sonucunda antrenörü tarafından hiçbir tepki gösterilmediğini ifade eden sporcuların başarısızlığını antrenörünün anlayışla karşıladığını ifade eden sporculardan daha yüksek düzeyde şiddet eğilimine sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 11. Araştırma Grubunun Boş Zamanları Değerlendirme Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (Kruskal Wallis H)

	Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz?		n	Mean Rank	Mean	SD	X ²	p	Fark U test
	<i>Şiddet Eğilim</i>	1)	Tv izlerim veya sosyal medya kullanırım.	136	201,23	39,53			
2)		Kitap okurum.	120	152,23	36,44	3,28			
3)		Arkadaşlarım ile zaman geçiririm	115	153,18	37,42	4,27			

*(p<0.05)

Tablo 11'e göre araştırma grubunun boş zamanları değerlendirme durumu değişkenine bağlı olarak şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir (X²=10,274; p<0.05). Bu tespite göre farkın kaynağını bulmak için yapılan U testinde boş zamanlarını televizyon izleyerek veya sosyal medya kullanarak geçirdiğini belirtenlerin (39,53) boş zamanlarında kitap okuduğunu belirtenler (36,44) ve arkadaşlarıyla zaman geçirdiğini belirtenlere (37,42) kıyasla şiddet eğilim düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular boş zamanlarını tv izleyerek veya sosyal medya kullanarak geçirdiğini belirten sporcuların daha yüksek düzeyde şiddet eğilimine sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 12. Araştırma Grubunun Bilgisayar Oyunu Oynama Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları (Kruskal Wallis H)

	Hangi tür bilgisayar oyunları oynuyorsunuz?		n	Mean Rank	Mean	SD	X ²	P	Fark U Test
	<i>Şiddet Eğilim</i>	1)	Macera Oyunları	64	153,78	36,99			
2)		Spor ve Yarış Oyunları	65	162,21	36,78	5,38			
3)		Savaş ve Strateji Oyunları	120	191,00	37,79	3,60			
4)		Bulmaca ve Zeka Oyunları	25	151,53	36,12	4,73			
5)		Hayır Oynamam	107	120,31	33,46	1,03			

*(p<0.05)

Tablo 12'ye göre araştırma grubunun bilgisayar oyunu oynama durumu değişkenine bağlı olarak şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($X^2=14,400$; $p<0.05$). Bu tespite göre farkın kaynağını bulmak için yapılan U testinde Savaş ve strateji oyunları oynadığını belirten sporcuların şiddet eğilim düzeyi puan ortalamalarının (37,99); macera (36,99), spor ve yarış oyunları (162,21), bulmaca ve zeka oyunları (151,53) ve bilgisayar oyunu oynamadığını belirten sporculardan (36,78) daha yüksek olduğu görülürken bilgisayar oyunu oynamadığını belirten sporcuların en düşük şiddet eğilim düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Araştırma amacı doğrultusunda oluşturulan hipotezler test edilmiş ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Tablo 13. Araştırma Hipotez Sonuçlarının Özet Sunumu

Kurulan Hipotezler	Hipotez Kabul/Red
H1: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri yaşa bağlı olarak farklılık gösterir.	Kabul
H2: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri cinsiyete bağlı olarak farklılık gösterir.	Red
H3: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri anne eğitim durumuna bağlı olarak farklılık gösterir.	Kabul
H4: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri baba eğitim durumuna bağlı olarak farklılık gösterir.	Kabul
H5: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri antrenör tutumuna bağlı olarak farklılık gösterir.	Kabul
H6: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri boş zamanları değerlendirme durumlarına bağlı olarak farklılık gösterir.	Kabul
H7: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri bilgisayar oyunu oynama durumlarına bağlı olarak farklılık gösterir.	Kabul
H8: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri ekonomik durumlarına bağlı olarak farklılık gösterir.	Red
H9: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri bağlı oldukları spor kulübüne bağlı olarak farklılık gösterir.	Red
H10: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri okudukları okul türüne bağlı olarak benzerlik gösterir.	Red
H11: 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri taekwondo sporculuk yıllarına bağlı olarak farklılık gösterir.	Kabul

Tablo 13'de araştırma hipotez sonuçlarının özet sunumu yapılmıştır. On bir hipotezden yedisi kabul, dördü red edilmiştir.

5. TARTIŞMA

15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri düzeylerinin yaş cinsiyet, okul türü, ekonomik durum, spor kulübü, taekwondo sporculuk yılı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, antrenör tutumu, boş zamanları değerlendirme ve bilgisayar oyunları oynama değişkenleri açısından incelendiği bu araştırmanın sonuçları literatür bilgileri ışığında tartışılmıştır. Buna göre;

Yaş değişkenine bağlı olarak; araştırmaya katılan 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının, şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu, 16 ve 17 yaş grubunda benzer özellikler görülürken, 18 yaş grubunda yer alan sporcuların şiddet eğilim düzeyi puan ortalamalarının daha düşük düzeyde, 15 yaş grubunun ise daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2).

Şiddet eğiliminin anlaşılmasında yaş önemli bir faktördür. Özellikle ergenlik dönemini kapsayan yaşlarda bu olgunun belirginlik kazandığı görülmektedir. Şiddet, saldırganlık ve öfke barındıran davranış ve tutumların, olumsuz duyguların kontrol altına alınmakta zorlanıldığı ve bireyin bastırılmayı veya engellenmeyi çok daha az tolere edebildiği ergenlik döneminde olan lise öğrencilerinde daha fazla görüldüğü belirtilmiştir (81).

Aile, okul veya spor ortamında şiddet içerikli davranışlara şahit olan veya bu tür eylemlere ergenlik döneminde maruz kalan gençler, bu süreçten kaynaklı olarak şiddeti normal bir davranış biçimi olarak algılamakta ve bundan kaynaklı öfke duygusu yaşadıklarında çeşitli şiddet biçimlerine başvurumaktadırlar. Sosyal alanda kendini ifade etmede sorun yaşayan, çevresi tarafından yeterince anlaşılamayan ve problemleri öfkesini yönlendirerek çözmeye çalışan ergenler arasında şiddet eğilimi çok daha yaygın olduğu bildirilmiştir (81-83).

Son zamanlarda okullarda yaşanan şiddet olaylarına karışan ergenlerin artan sayıları göz önünde bulundurulduğunda, geri dönülmez ve cezai yaptırım gerektiren eylemlere neden olan şiddetin kontrol edilmesi için acilen eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır (84-86). Bu eğitim programlarının biri de spor eğitimidir. taekwondo ergenlik döneminde bireylerin öfkelerini fark ederek tanınmaları ve bu duygularını uygun bir şekilde ifade edebilmelerini için en uygun ortamı sağlamaktadır.

Şiddet eğiliminde bireyin sahip olduğu fiziksel ve ruhsal özelliklerinin yanı sıra davranışlarını ve düşünce biçimlerini etkileyebilecek olan çevresel etmenler de bulunmaktadır. Bireyin doğrudan içerisinde bulunduğu fiziki ortam ve maruz kaldığı şiddet

ipuçları şiddet ortamını doğuran etkenler arasındadır. Taekwondo'nun özünde barındırdığı “do” felsefesi iyilik, doğruluk ve ahlak kavramlarına işaret etmektedir. Ahlaki gelişim yönünde, taekwondo sporcunun bu yolla elde ettiği becerileri günlük hayatta saldırı eylemine dönüştürmesi kabul edilemez bir durumdur. Taekwondo savunma tekniklerinin gelişimini amaçlayan disiplinli bir çalışma prensibi içeren bir dövüş sporudur. Saldırgan teknikler olarak bilinen atak teknikleri rakibe zarar vermeye yönelik algılanmamalıdır. Bu tekniklerin felsefi disiplindeki amacı rakibi olabildiğince kısa sürede uzaklaştırmak ve bünyeyi savunmaktır. Bu hareketler savunmanın bir gereği olarak görülmektedir (1).

Avcı (87) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir araştırma sonucu, ergenlerde ahlaki olgunluk arttıkça, şiddet eğiliminin azaldığını göstermiştir. Bu bulgular ahlaki gelişime önem veren taekwondo eğitiminin şiddet eğilimini azaltma noktasında devreye girebileceğini akıllara getirmektedir. Bu görüş literatürde yer alan araştırma sonuçları ile desteklenmektedir. Savunma ve dövüş sporlarıyla uğraşan sporcular ile diğer bireysel sporları yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi amaçlı yapılan diğer bir araştırmada, edilgen saldırganlık alt boyutunda, 15-18 yaş grubunun ortalama değerlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (88).

Müsabık genç sporcular doğaları gereği oldukça saldırgandırlar. Müsabaka sırasında saldırgan teknikler kullanırlar. Burada kullanılan saldırganlık kavramının, yarışma kurallarına uygun olarak yoğun, hızlı ve sert teknik uygulamayı kasteden hareketliliği vurguladığını belirtmek önemlidir. Zarar vermeyi içeren bir tutumu yansıtan doğal saldırganlık davranışı ile karıştırılmamalıdır. Araştırmacılar taekwondo eğitiminin çocuklar ve gençlerin saldırgan davranışları üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Taekwondo eğitiminin öğrencilerin saldırganlığını azaltma üzerindeki etkisinin incelendiği bir araştırmada, 18-22 yaş aralığında 30 taekwondo öğrencisi ile 30 taekwondo yapmayan öğrencinin saldırganlık düzeyleri karşılaştırılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda taekwondo eğitimi alan grubun eğitim almayan gruba kıyasla daha az saldırgan olduğu bulunmuştur. Taekwondo'nun saldırganlığı azaltmada etkili bir araç olduğu ifade edilmiştir (89).

Cinsiyet değişkenine bağlı olarak; araştırmaya katılan 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının, şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (Tablo 3).

Aydın ve ark. (90) tarafından yürütülmüş olan bir araştırmada, ortaokullarda öğrenim gören ve düzenli olarak spor yapan ve yapmayan, 12-14 yaş grubunda yer alan 101'i kız, 99'u erkek toplam 200 öğrencinin şiddet eğilimleri incelenmiştir. Veri toplama Göka ve ark. (80)

tarafından geliştirilen “Şiddet Eğilimi Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin şiddet eğilimlerinde cinsiyet ve spor yapma değişkenlerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Bu bulgu araştırma bulgularına paralellik göstermektedir. Karademir ve ark. (91) tarafından yürütülen araştırma sonuçları ile de bu bulgu desteklenmektedir.

Gençoğlu ve ark. (95) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir çalışmada, 14-17 yaş grubunda yer alan 220’si kız, 216’sı erkek toplam 436 ergenin şiddete yönelik tutumlarını cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir. Araştırmada veriler, Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Bu araştırmanın sonuçları; erkeklerin şiddet eğilim düzeylerinin kızlardan daha yüksek olduğunu göstermiştir.

Yörükoğlu ve Arabacı (94) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir çalışmada, 360 lise öğrencisinin şiddetle karşılaşma ve şiddeti algılama durumları, şiddet eğilim düzeyleri incelenmiştir.. Araştırma sonucunda cinsiyetin şiddet eğilimi üzerinde etkili bir faktör olduğu bulunmuştur. Bu araştırmaya katılan lise öğrencilerinin şiddet deneyimlerinin az olmasına karşın, şiddet eğilimlerinin orta düzeyde olduğu, şiddet yaşama konusunda risk grubunda olabilecekleri, cinsiyetin şiddet eğiliminde etkili bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kodan Çetinkaya (96) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerini; cinsiyet, değişkeni açısından incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Atatürk üniversitesinde öğrenim gören 300 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Şiddet Eğilim Ölçeği (ŞEÖ)” kullanılmıştır. Araştırma bulguları, şiddet eğilimi ile cinsiyet değişkenine göre şiddet eğilimi düzeylerinde anlamlı bir farklılaşma görüldüğünü ortaya koymuştur.

Okul türü değişkenine bağlı olarak; araştırmaya katılan 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının, şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (Tablo 4). Buna göre bu çalışmada, okul türü şiddet eğilimi üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı derecede etkin bir faktörler olarak karşımıza çıkmamıştır.

Spor kulübü değişkenlerine bağlı olarak; araştırmaya katılan 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının, şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (Tablo 8). Buna göre bu çalışmada, okul türü ve spor kulübünün şiddet eğilimi üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı derecede etkin bir faktörler olarak karşımıza çıkmamıştır.

Ekonomik durum değişkenine bağlı olarak; araştırmaya katılan 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının, şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (Tablo 5). Araştırma sonuçlarını destekler nitelikte, Kodan Çetinkaya (96)

çalışmasında, üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerini aylık gelir durumu değişkeni açısından incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Atatürk üniversitesinde öğrenim gören 300 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Şiddet Eğilim Ölçeği (ŞEÖ) kullanılmıştır. Araştırma bulguları, şiddet eğiliminde aylık gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma görülmediğini ortaya koymuştur.

Literatürde yer alan bazı araştırma sonuçları aile gelir düzeyinin şiddet eğilimini belirlemede anlamlı bir şekilde etkili olmadığı yönündedir (53, 93). Örneğin; Karademir ve ark. (91) tarafından yürütülmüş olan bir araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin şiddet eğilim durumlarının belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu 389 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak Göka ve ark. (80) tarafından geliştirilmiş olan 20 soruluk “Şiddet Eğilim Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin şiddet eğilim düzeyleri; yaş, cinsiyet, spor geçmişi, sınıf, alan, aile geliri ve diğer farklı değişkenler açısından incelenmiştir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulara bakıldığında, aile gelirinin araştırmaya katılan öğrencilerin şiddet eğilim düzeyleri üzerinde etkin bir faktör olarak karşımıza çıkmadığı görülmektedir.

Yörükoğlu ve Arabacı (94) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir araştırmada, lise öğrencilerinin şiddetle karşılaşma ve şiddeti algılama durumları, şiddet eğilim düzeyleri incelenmiştir. Araştırma 360 lise öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada şiddet eğilim Ölçeği (ŞEÖ) kullanılmıştır. Bu araştırmanın bulguları; araştırmaya katılan öğrencilerin % 10.3’ünün şiddete maruz kaldığını ve bu öğrencilerin yarısından fazlasının (% 51.4) bu şiddeti arkadaşları tarafından okulda yaşadığını göstermektedir. En yüksek oranda şiddet türü olarak “fiziksel şiddet” olduğu, algılanan şiddet kaynağı olarak da “dayak” olduğu tespitler arasındadır. Araştırma grubunun şiddet eğilim Ölçeği puan ortalamasının “44.08 ± 12.48” olduğu görülmüştür. Şiddet eğilimi üzerinde etkili olan faktörlere bakıldığında, ailenin gelir düzeyi ve babanın çalışma durumu değişkenleri göze çarpmaktadır. Bu araştırmaya katılan lise öğrencilerinin şiddet deneyimlerinin az olmasına karşın, şiddet eğilimlerinin orta düzeyde olduğu, şiddet yaşama konusunda risk grubunda olabilecekleri, babanın işsiz olması ve ekonomik durumun şiddet eğiliminde etkili faktörler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Antrenör tutumu değişkenine bağlı olarak; araştırmaya katılan 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının, şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (Tablo 10). Başarısızlığı sonucunda sözlü veya fiziksel şiddete maruz kaldığını belirten sporcuların şiddet eğilim düzeyi puan ortalamalarının, başarısızlığının antrenörü tarafından anlayışla karşılandığını belirtenler ve başarısızlığı sonucunda antrenörünün hiçbir

şekilde tepki göstermediğini belirtenlere kıyasla daha yüksek olduğu ve başarısızlığı sonucunda antrenörünün hiçbir şekilde tepki göstermediğini belirten sporcuların, şiddet eğilim düzeyi puan ortalamalarının; başarısızlığının antrenörü tarafından anlayışla karşılandığını belirtenlere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular başarısızlık sonucunda antrenörü tarafından sözlü veya fiziksel olarak şiddete maruz kaldığını ifade eden sporcuların şiddet eğilim düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğunu ve başarısızlığı sonucunda antrenörü tarafından hiçbir tepki gösterilmediğini ifade eden sporcuların başarısızlığını antrenörünün anlayışla karşıladığını ifade eden sporculardan daha yüksek düzeyde şiddet eğilimine sahip olduklarını göstermektedir.

Antrenörler, her zaman farklı branşlarda önemli rol oynayan birincil aktörlerdir. Takımların kazanması antrenörlerin mesleki bilgi ve deneyimleri ile doğrudan bağlantılıdır. Ancak antrenörler yalnızca kazanmak anlayışı ile hareket etmemelidirler. Antrenörler sporcular için rol modeldir. Toplumun doğrudan göz önünde olan antrenörlerin bilinçli ve yapıcı davranışlar sergilemesi gerektiği söylenebilir (74). Antrenörlerin seyircilere karşı sorumlu olduğu, müsabaka sırasında ve sonrasında kullandıkları ifadelerin ve sergilenen hareketlerin oyuncular ve izleyiciler üzerinde etkili olduğu vurgulanmıştır (75).

Antrenör, başarısızlığın faturasını yalnızca sporculara kesmemeli ya da başarı durumunda sadece kendini ön plana çıkarmamalıdır. Gerçek antrenörler başarıyı ve başarısızlığı kabul eden, başarısızlık durumunda sporcuları yalnız bırakmayan kişiliğe sahiptirler (76). Yoğun mücadele gerektiren branşlarda sürekli olarak performanslarını korumak zorunda olan sporcuların antrenman yüklenmelerinin fazla olması nedeniyle duydukları acı yüzlerinden okunabilmektedir. Hatta bazı sporcular bu nedenle gözyaşı dökülebilmektedirler. Antrenmanlarda, yarışma hazırlık sürecinde veya yarışma esnasında antrenör sporcuya fiziksel veya psikolojik yönden aşırı yüklenebilmektedir. Bu yüklenme sporcuda oluşan stresi arttırabilir. Bazen daha iyi olacağı düşüncesiyle sporcuya bağırabilmekte ve ani çıkışlarla tepkiler gösterebilmektedir. Peki sporcusuna karşı böyle bir davranışta bulunan antrenör saldırgan mıdır? Antrenörün amacı sporcusunun yarışmalarda daha iyi performans göstermesini sağlamak ise burada saldırganlıktan söz edilmesi olanak dışıdır. Ama eğer antrenör yarışmada iyi performans göstermediği için bu yüklenmeyi bir ceza olarak sporcuya uyguluyorsa burada saldırganlıktan söz edebilmek mümkündür (73).

Baba eğitim durumu değişkenine bağlı olarak; araştırmaya katılan 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının, şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (Tablo 7). Baba eğitim durumu ilkökul olan sporcuların şiddet eğilim düzeyi

puan ortalamalarının baba eğitim durumu ortaokul, lise ve üniversite olan sporculardan daha yüksek olduğu ve baba eğitimi durumu üniversite olan sporcuların şiddet eğilim düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular baba eğitim durumu ilkököl düzeyinde olan sporcuların baba eğitim düzeyi ortaokul, lise ve üniversite olan sporculara kıyasla şiddet eğilim düzeylerinin daha yüksek seviyede olduğunu göstermektedir.

Yörükoğlu ve Arabacı (94) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir çalışmada, lise öğrencilerinin şiddetle karşılaşma ve şiddeti algılama durumları ve şiddet eğilim düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda baba eğitim durumunun şiddet eğilimi üzerinde etkili bir faktör olduğu bulunmuştur. Bu araştırmaya katılan lise öğrencilerinin şiddet deneyimlerinin az olmasına karşın, şiddet eğilimlerinin orta düzeyde olduğu, şiddet yaşama konusunda risk grubunda olabilecekleri, baba eğitim durumunun şiddet eğiliminde etkili bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gençoğlu (95) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir araştırmada, 14-17 yaş grubunda yer alan 220'i kız, 216'i erkek toplam 436 ergenin şiddete yönelik tutumlarını baba eğitim durumu değişkenine göre incelenmiştir. Bu araştırmanın sonuçları; babanın eğitim durumunun şiddete yönelik tutumun yordayıcısı olmadığını göstermiştir.

Karademir ve ark. (91) tarafından yürütülen araştırma sonuçları da mevcut araştırma sonuçlarının aksine baba eğitim durumunun şiddet eğilimi üzerinde anlamlı bir etki oluşturmadığı yönündedir. Ayrıca bu bulguların literatürde yer alan araştırma sonuçları ile desteklendiği de belirtilmiştir (53, 92, 93).

Anne eğitim durumu değişkenine bağlı olarak; araştırmaya katılan 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının, şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (Tablo 6). Anne eğitim durumu ilkököl olan sporcuların şiddet eğilim düzeyi puan ortalamalarının anne eğitim durumu ortaokul, lise ve üniversite olan sporculardan daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular anne eğitim durumu ilkököl düzeyinde olan sporcuların anne eğitim düzeyi ortaokul, lise ve üniversite olan sporculara kıyasla şiddet eğilim düzeylerinin daha düşük seviyede olduğunu göstermektedir.

Yörükoğlu ve Arabacı (94) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir çalışmada, lise öğrencilerinin şiddetle karşılaşma ve şiddeti algılama durumları ve şiddet eğilim düzeyleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda anne eğitim durumunun şiddet eğilimi üzerinde etkili bir faktör olduğu bulunmuştur. Bu araştırmaya katılan lise öğrencilerinin şiddet deneyimlerinin az olmasına karşın, şiddet eğilimlerinin orta düzeyde olduğu, şiddet yaşama konusunda risk

grubunda olabilecekleri, anne eğitim durumunun şiddet eğiliminde etkili bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu mevcut araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir.

Gençoğlu ve ark. (95) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir araştırma sonucu; annesi üniversite mezunu olan ergenlerin ilköğretim ve lise mezunu olanlara kıyasla şiddet eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğunu göstermiştir.

Karademir ve ark. (91) tarafından yürütülen araştırma sonuçları mevcut araştırma sonuçlarının aksine anne eğitim durumunun şiddet eğilimi üzerinde anlamlı bir etki oluşturmadığı yönündedir. Ayrıca bu bulguların literatürde yer alan araştırma sonuçları ile desteklendiği de belirtilmiştir (53, 92, 93).

Taekwondo sporculuk yılı değişkenine bağlı olarak; araştırmaya katılan 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının, şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (Tablo 9). Araştırma sonuçlarının aksine, spor geçmişi değişkenine bağlı olarak sporcuların şiddet eğilim düzeylerinde anlamlı bir farklılık tespit edilmediğini ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (97,98).

Boş zamanları değerlendirme değişkenine bağlı olarak; araştırmaya katılan 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının, şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (Tablo 11). Boş zamanlarını televizyon izleyerek veya sosyal medya araçları kullanarak geçirdiğini belirtenlerin boş zamanlarında kitap okuduğunu belirtenler ve arkadaşlarıyla zaman geçirdiğini belirtenlere kıyasla şiddet eğilim düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular boş zamanlarını tv izleyerek veya sosyal medya araçlarını kullanarak geçirdiğini belirten sporcuların daha yüksek düzeyde şiddet eğilimine sahip olduklarını göstermektedir. Çağımızda, çocuklar ve gençler televizyon üzerinden eğitici öğretici niteliğe sahip olmayan dizi veya filmler izlemekte, internet üzerinden diledikleri sitelerde kolaylıkla dolaşabilmekte, şiddet içerikli öğelere ulaşabilmekte, birçok internet kafede yaş denetimine tabii tutulmadan şiddet içeren oyunlar oynayabilmektedir. Böylece gençler doğalarına, psikososyal gelişimlerine zarar verebilecek içerikteki iletilerle karşı karşıya kalmaktadır (99).

Çocuğun ev ortamında aile koruyuculuğu ve güven vericiliğinin yanı sıra, dış çevrenin geliştirici gücüne de büyük ihtiyaç duyacağı kesindir. Medya araçlarının gençler üzerinde oluşturduğu olumsuz etkilerden biri olarak şiddet olgusu, uzun zamandan bu yana tartışılmaktadır. Bu konuda farklı yaklaşımlar olduğu görülmüştür. Medya araçlarıyla karşılaşılan şiddetin bireylerin içindeki enerjiyi yükselterek duygularını doyuma ulaştırdığı, dolayısıyla saldırganlığı dolaylı yoldan arttırılabileceğine yönelik görüşler ve araştırma

sonuçlarının yanı sıra, medyanın genç bireyleri şiddet duyguları ile doldurduğu ve şiddete yönelmelerinde etkili olduğu genel kabul görmektedir. Şiddet kavramının çocuk ve gençlerin hayatına doğal olarak girmesi şaşırtıcı bir biçimde sıradan meydana gelen süreçleri takip eder. Çocukluk döneminin ilk evrelerinde televizyonda izlenen çizgi filmlerden, çocuk programlarına ve haberlere kadar, çocuklar şiddetle iç içedir. Bu ortamda gelişim gösteren çocuk ve genç kesim yoğun bir biçimde şiddet ipuçlarıyla karşılaşmakta ve şiddet imgesiyle yüklenmektedir. Aşırı şiddete maruz kalan bireyler şiddeti adeta bir oyun gibi yaşamakta ve şiddet uygulayıcısı olmayı kolayca benimseyebilmektedir (99). Medya araçlarından biri olan televizyonun, gençlerin oldukça dar bir alanda sıkışıp kalmalarına neden olduğu sabittir. Bilgiye ulaşma açısından birtakım fırsatlar sağladığından olumlu yanları kabul görmesine karşın, hareketsizliği beraberinde getiren, bağımlılık meydana getirebilen özelliğiyle gençlerin gerçek anlamdaki fiziksel hareketliliğini ve sosyal gelişimini olumsuz etkileyen yönleri de bulunmaktadır (100).

Avcı ve Güçray (101) tarafından gerçekleştirilmiş olan bir araştırmada, ergenlerdeki şiddet davranışı medya etkileri arasındaki doğrudan ilişkileri ve şiddete yönelik tutumların aracı rolü incelenmiştir. Araştırma sonucunda medya ile fiziksel şiddet arasındaki ilişkilerde şiddete yönelik tutumların kısmi aracılık rolü, medya ile sözel şiddet arasındaki ilişkilerde ise, şiddete yönelik tutumların tümüyle aracılık rolüne sahip olduğu bulunmuştur.

Bilgisayar oyunu oynama durumu değişkenine bağlı olarak; araştırmaya katılan 15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının, şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur (Tablo 12). Savaş ve strateji oyunları oynadığını belirten sporcuların şiddet eğilim düzeyi puan ortalamalarının macera spor ve yarış oyunları bulmaca ve zeka oyunları ve bilgisayar oyunu oynamadığını belirten sporculardan daha yüksek olduğu görülürken bilgisayar oyunu oynamadığını belirten sporcuların en düşük şiddet eğilim düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Bu bulgular, diğer kategorilere kıyasla; savaş ve strateji oyunları oynayanların şiddet eğilimlerinin en yüksek düzeyde olduğu ve bilgisayar oyunu oynamadığını belirtenlerin de en düşük şiddet düzeyine sahip olduklarını göstermektedir. Bilgisayar oyunlarının genç bireyler üzerindeki etkilerine ilişkin olarak yapılan eleştiriler temelde iki noktada toplanmaktadır. İlk nokta, bilgisayar oyunlarının genç bireyleri aile içi ve arkadaşlık ilişkilerindeki gerçeklikten kopararak asosyal bir birey haline getirdiği, diğer nokta ise şiddet içeren oyunları oynayan gençlerde şiddete yönelik davranışlara sebep olduğu düşüncesinde odaklanmıştır. Gençlerin yaşamında rol model almanın yeri iyi bilinmektedir. Bilgisayar oyunları, bireyler için, oyun karakteristikleri gereği güce ve ne olursa olsun

kazanmaya önem veriyor olması bakımından kışkırtıcı, görev ve sorumluluk yüklemesi bakımından ise edilgen olmaktan çıkarıcı ve doğrudan etken konumda olmaya sevk edicidir. Bu noktada birey başarı-zafer" duygusunu yoğun bir biçimde yaşamaktadır. Ayrıca, yüksek çözünürlüğe sahip oyunlar sıradışı grafik tasarımlarıyla ve şiddete eşlik eden tempolu ve aksiyon yaratan müziklerle gençleri farklı bir dünyaya davet etmektedir (99).

Bilgisayar oyunlarında gençlerin en çok şiddet içeren karakterleri rol model aldıkları görülmektedir. Devamlı olarak vurma, kırma, adam öldürme hatta işkence etme eylemlerinin sergilendiği farklı oyun karakterleriyle adeta bütünleşen gençler üzerinde bu oyunların ne tür etkilere sebep olduğu araştırmacıların en çok üzerinde durduğu konudur. Taekwondo uygulamalarının ergenlerdeki yoğun enerjiyi uzaklaştırmakta ve bedensel doyum sağlamanın yanı sıra bireylerin bedensel, zihinsel, ruhsal, sosyal ve ahlaki gelişimlerine olan önemli katkıları gözönünde bulundurulduğunda, şiddet eğiliminin azaltılmasında veya önlenmesinde büyük bir öneme sahip olduğu anlaşılabacaktır.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

15-18 yaş müsabık taekwondo sporcularının şiddet eğilimleri düzeylerinin yaş cinsiyet, okul türü, ekonomik durum, spor kulübü, taekwondo sporculuk yılı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, antrenör tutumu, boş zamanları değerlendirme ve bilgisayar oyunları oynama değişkenleri açısından incelendiği bu araştırmanın sonuçları aşağıda sunulmuştur. Buna göre;

1. Araştırmaya katılan taekwondo sporcularının yaş değişkenine göre şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.
2. Araştırmaya katılan taekwondo sporcularının cinsiyet değişkenine göre şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.
3. Araştırmaya katılan taekwondo sporcularının okul türü değişkenine göre şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.
4. Araştırmaya katılan taekwondo sporcularının spor kulübü değişkenine göre şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.
5. Araştırmaya katılan taekwondo sporcularının ekonomik durum değişkenine göre şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur.
6. Araştırmaya katılan taekwondo sporcularının antrenör tutumu değişkenine göre şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.
7. Araştırmaya katılan taekwondo sporcularının baba eğitim durumu değişkenine göre şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.
8. Araştırmaya katılan taekwondo sporcularının anne eğitim durumu değişkenine göre şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.
9. Araştırmaya katılan taekwondo sporcularının taekwondo sporculuk yılı değişkenine göre şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.
10. Araştırmaya katılan taekwondo sporcularının boş zamanları değerlendirme değişkenine göre şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.
11. Araştırmaya katılan taekwondo sporcularının bilgisayar oyunu oynama durumu değişkenine göre şiddet eğilim düzeylerinde farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

6.2. Öneriler

Araştırmanın sınırlılıkları gözönüne alındığında daha geniş ölçekli sporcu gruplarını kapsayan araştırmalar yapılmasıyla şiddet eğilimine etki eden faktörlerin ortaya koyularak farklılıkların daha iyi anlaşılması ve ortaya konması sağlanabilir. Ayrıca nicel araştırma yöntemlerini yanı sıra nitel araştırma yöntemleri kullanılarak da yapılacak olan çalışmalarla konu hakkında sağlanan bilgilerin daha fazla zengin içerikle desteklenebilecektir. Spor ortamlarının yapısal özelliklerinin farklı olduğu göz önüne alındığında spor yapmayan bireyler için hazırlanan ölçekler yerine sporculara yönelik hazırlanacak ve belki de taekwondo gibi dövüş sporlarıyla uğraşan gençlere yönelik geliştirilecek ölçekler ile ulaşılabilecek bulgularla sporda şiddet ve şiddet eğilim konusunda yapılacak olan araştırmalarla literatüre daha fazla katkıda bulunabilecektir. Ayrıca farklı spor dallarıyla taekwondo sporcularının şiddet eğilim düzeylerini karşılaştıran araştırmalar yapılarak araştırmanın kapsamının genişletilebileceği önerilebilir.

7. KAYNAKLAR

1. Kayaoğlu AG. Futbol fanatizmi, sosyal kimlik ve şiddet: bir futbol takımının taraftarlarıyla yapılan çalışma. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal) Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2000
2. Haskan Ö, Yıldırım, İ. Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2014; 29(1): 157-168.
3. Ögel K, Tarı I, Yılmazçetin Eke, C. Okullarda suç ve şiddeti önleme. Yeniden Yayınları. s.31. İstanbul, 2006.
4. Karademir T, Karademir M, Pakyardım C. Sporcularda şiddet eğilimi: taekwondo sporcuları üzerinde bir araştırma. 17. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı s. 1008-13. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, 13-16 Kasım 2019
5. World Taekwondo (WT), Resmi İnternet Sitesi. <http://www.worldtaekwondo.org/index.html> Erişim Tarihi: 27.11.2019
6. Gönen M. Antrenör-sporcu ilişkisinin sporcuların durumluk kaygı, öfke ve öznel iyi oluş düzeylerine etkisi: Taekwondo ve korumalı futbol örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2019.
7. Ramazanoğlu F, Taekwondo Teorisi Teknik ve Sosyo Kültürel Eğitimi, s. 69-76, Özal Matbaası, İstanbul, 2000
8. Kim JR. Taekwondo. Seo Lim Publishing Company 1 Seoul – Korea, 1986.
9. Kala C. Taekwondo bacak kuvvetinin teknik sürat ve vuruşa etkisinin incelenmesi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2018.
10. Yıldız H. Taekwondo sporcularının psikolojik beceri düzeylerinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2020.
11. Çatıkkaş F. Elit taekwondocularıda müsabaka puan etkinlikleri ile kan laktat ilişkisinin incelenmesi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2003.
12. Bridge CA, da Silva Santos, JF, Chaabene H, Pieter W, Franchini E. Physical and physiological profiles of taekwondo athletes. Sports Medicine 2014; 44(6): 713-733.
13. Kim CK. Taekwondo. s.11-13, Sistem yayıncılık, Ankara 1975.

14. Karademir T, Pakyardım C, Karademir M. Taekwondo Sporcularında Vücut Algısı İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. III. Uluslararası Avrasya Multidisipliner Çalışmalar Kongresi Bildiri Kitabı Tam Metin Bildiri, Uluslararası Avrasya Multidisipliner Çalışmalar Kongresi, 04-07 Nisan 2019, Gaziantep
15. Cynarski WJ, Lothan S, Sieber L. Trening wschodnich sztuk walki – koncepcja holistyczna. Sport Wyczynowy 2006; 11(12): 5-15.
16. Binder B. Psychosocial benefits of the martial arts: Myth or reality? A literature review. 1-6; 2007 <http://userpages.chorus.net/wrassoc/articles/psychsoc.html> Erişim Tarihi: 18.11.2019.
17. Vertonghen J, Theeboom M. The social-psychological outcomes of martial arts practice among youth: A review. Journal of Sports Science and Medicine; 2010; 9: 528-537.
18. Draxler T, Ostermann H, Honekamp W. Relationship between Asian martial arts and health-related quality of life in Germany. Journal of Public Health 2010; 19(1): 57–64.
19. Violan MA, Small EW, Zetaruk MN, Micheli LJ. The effect of karate training on flexibility, muscle strength, and balance in 8- to 13-year-old boys. Pediatric Exercise Science 1997; 9: 55-64.
20. Melhim AF, Aerobic and Anaerobic Power Responses to the Practice of Taekwon-Do. British Journal Of Sports Medicine 2001; 35(4): 231-234.
21. Pieter W, Taaffe D, Heijmans, J. Heart rate response to Taekwon-Do forms and technique combination. Journal of Sports Medicine and Physical Fitness 1990; 30: 97-102.
22. Toskovic NN. Alterations in selected measures of mood with a single bout of dynamic Taekwondo exercise in college-age students. Percept. Mot. Skills 2001; 92, 1031–1038.
23. Falk B, Mor G. The effects of resistance and martial arts training in 6- to 8-year old boys. Pediatric Exercise Science 1996; 8: 48-56.
24. Kim HB, Stebbins CL, Chai JH, Song, J K Taekwondo training and fitness in female adolescents. J Sports Sci 2011; 29: 133-138.
25. Tadesse ME. Benefits and challenges of practicing taekwondo to adolescents in Addis Ababa City, Ethiopia. Revista de Artes Marciales Asiáticas 2016; 11(1): 1-17
26. Khan A, Joshi M. Effect of taekwondo training on flexibility explosive power and strength of school going boys of Yavatmal city. International Referred Research Journal 2011; 3(31): 55-56.

27. Fong, SS, Fu, SN, Ng, GY. Taekwondo training speeds up the development of balance and sensory functions in young adolescents. *Journal of science and medicine in sport*, 2012; 15(1): 64–68.
28. Fong, SSM, Tsang, WWN, Ng, GYF. Taekwondo training improves sensory organization and balance control in children with developmental coordination disorder: A randomized controlled trial. *Research in Developmental Disabilities* 2012; 33(1): 85-95.
29. Focht BC, Bouchard, LJ, Murphey M. Influence of martial arts training on the perception of experimentally induced pressure pain and selected psychological responses. *Journal of Sport Behavior* 2000; 23: 232-244
30. Weiser M, Kutz, I, Kutz, SJ, Weiser D. Psychotherapeutic aspects of the martial arts. *American Journal of Psychotherapy* 1995; 49: 118-127.
31. Kurian M, Verdi MP, Caterino LC, Kulhavy RW. Relating scales on the children's personality questionnaire to training time and belt rank in ATA taekwondo. *Perceptual and Motor Skills* 1994;79(2): 904-906
32. Lantz J. Family development and the martial arts: A phenomenological study. *Contemporary Family Therapy* 2002; 24(4): 565-580.
33. Yalçinkaya GZ. Taekwondo, s.32-34, Hilal Matbaası, İstanbul. 1986
34. Gil K. Taekwondo. Niedriehsen, Harper Collins Publisher inc., 1978.
35. Kim Y. Change of youth physical self-concept according to Taekwondo participation. *The Korean Journal of Growth and Development* 2009; 17(1): 33-40.
36. Lim T. Change of youth socialability according to Taekwondo discipline. *Korean Journal of Sport Science* 2009; 20(2): 387-399.
37. Iso-Ahola SE, Park CJ. Leisure-related social support and self-determination as buffers of stress-illness relationship. *Journal of Leisure Research*, 1996; 28(3): 169–187.
38. Movahedi A, Bahrami F, Marandi SM. ve Abedi A. Improvement in social dysfunction of children with autism spectrum disorder following long term Kata techniques training. *Research in Autism Spectrum Disorders* 2013; 7(9): 1054-1061.
39. Zivin G, Hassan NR, DePaula GF, Monti DA, Harlan C, Hossain KD, Patterson K. An effective approach to violence prevention: Traditional martial arts in middle school adolescence. *Adolescence* 2001; 36(143): 443-459.
40. Heller J, Peric T, Dlouhá R, Kohlíková E, Melichna J, Nováková H. Physiological profiles of male and female taekwon-do (ITF) black belts. *Journal of sports sciences* 1998; 16(3): 243–249.

41. Michaelson MT. Should martial arts be taught in physical education classes? *Journal of Physical Education, Recreation ve Dance* 2000; 71(9): 12-14.
42. Kozub FM, Kozub ML. Teaching combative sports through tactics. *Journal of Physical Education, Recreation ve Dance* 2004; 75(8): 16-21.
43. Pak YP. Benefits of Taekwondo in Everday Life. WTF; 49, Seoul –Korea, 1993
44. Lakes KD, Hoyt WT. Promoting self-regulation through school-based martial arts training. *Applied Developmental Psychology* 2004; 25: 283-302.
45. Law DR. A Choice Theory Perspective On Children’s Taekwondo, *International Journal Of Reality* Fall 2004; 24(1): 13.
46. Petroviç K. The Benefits of Taekwondo Training for Undergraduate Students: A Phenomenological Study. *Societies* 2017; 7: 27.
47. Stebbins RA. Serious leisure: a conceptual statement. *Pacific Sociological Review* 1982; 25: 251-272.
48. Stebbins RA. Amateurs, professionals, and serious leisure. McGill-Queen’s University, Montreal, Canada, 1992
49. Steyn B, Roux S. Aggression and psychological wellbeing of adolescent taekwondo participants in comparison with hockey participants and non-sport group. *African Journal for Physical, Health Education, Recreation and Dance* 2009; 15(1): 32- 43.
50. Lee C, Kim C, Song W. Lived experience of Taekwondo training as serious leisure for female college students. *Journal of Leisure & Recreation studies* 2004; 29: 261-270.
51. Masaroğulları G, Koçakgöl M. Psikoloji sözlüğü. Nobel Yayınları, 2011
52. Kocabaşoğlu T, Yavuz S. Biyolojik sosyolojik ve psikolojik açıdan şiddet. Sökmen Yayınları İstanbul, 2000
53. Ayan S. Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2007; 8(3): 206-14.
54. Ailede Şiddet Komisyonu Raporu. Tüm Yönleri İle Şiddet. (Edt: Eyigün S, Oral B, Günay R, Başaran S, Yıldız H, Efe R) s. 43, Dicle Üniversitesi Basımevi, Diyarbakır, 2013.
55. Santrock JW. Ergenlik (Çev: Siyez M.D) Nobel Yayıncılık, Ankara, 2012
56. Apaydınlı K. Ergenlik dönemi sorunlarının çözümünde müzik eğitiminin rolü ve önemi. *e-Journal of New World Sciences Academy* 2012; 7(2): 123-130.
57. Güleç Y. Ergenlerin öfke yaşantıları benlik algıları ve akademik başarı ilişkileri. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002.
58. Williams SA, Myers, SJ. Adolescent violence. *The ABFN Journal* 2004; 31-34.

59. Gordon, T. Etkili ana baba eğitimi (Çev: Aksay E, Özkan B) Ya-pa Yayınları, İstanbul, 1999.
60. Kulaksızoğlu A. Ergenlik psikolojisi. Remzi Kitapevi, İstanbul, 2015
61. Rosenberg M.L, Powell KE, Hammond R. Applying science to violence prevention. journal of the american medical association 1997; 277(20): 1641–1642.
62. Siyez DM. Ergenlerde problem davranışlar ve önleme çalışmaları. Pegem Akademi, Ankara, 2013
63. Kılıç EZ. Ergenlerde şiddet kullanımı: bireysel ve ailesel etkenler. Nöropsikiyatri Arşivi 2012; 49: 260-265.
64. Sekot A. Violence in sports. European Journal for Sport and Society 2009; 6(1): 37-49.
65. Abdal-Haqq I. Violence in Sports. ERIC Digest 1-89. Source: ERIC Clearinghouse on Teacher Education Washington DC. 1989.
66. Jamieson LM, Orr, TJ. Sport and Violence: A Critical Examination of Sport. Oxford: Butterworth-Heinemann/Elsevier, 2009.
67. Currie J. Violence in Sports. Malaspina University-College, Nanaimo, BC, 2000, <http://www.mala.bc.ca>. Erişim Tarihi: 20.11.2019
68. Essays UK. Effects of Violence In Sports. <https://www.ukessays.com/essays/psychology/effects-of-violence-in-sports-psychology-essay.php?vref=1> Erişim Tarihi: 18.11.2019
69. Bilgin N. Sosyal psikolojiye giriş. (3. Basım) İzmir Kitaplığı Yayınları. İzmir, 1995.
70. Bandura A. Aggression: a social learning analysis. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall. 1973.
71. Brewer MB, Crano WD. Social psychology. Minneapolis/St. Paul: West Publishing Company, 1994.
72. Bull SJ. Sport Psychology: A self-help guide. Ramsbury, Marlborough: Crowood, 2000.
73. Tiryaki Ş, Spor Psikolojisi. Eylül Yayınevi, Ankara, 2000
74. Yücel AS, Atalay, A, Gürkan A. Sporda Şiddet Ve Saldırganlığı Etkileyen Unsurlar. Uluslararası Hakemli Psikiyatri Ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi 2015; 2(2): 81-82
75. Atalay A, Türk futbolunda sendikal süreç, Akademik Bakış 2012; 30:1-16.
76. Acet M, Sporda saldırganlık ve şiddet. 1. Baskı, Morpa kültür yayınları, İstanbul, 2005.
77. Ekiz D. Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş: Nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri. s.93, Anı Yayıncılık, Ankara, 2003

78. Büyüköztürk Ş. Deneysel desenler: Öntest-sontest, kontrol grubu, desen ve veri analizi. s. 2, Pegem Akademi, Ankara, 2014
79. Karasar N. Bilimsel araştırma yöntemi. s. 79, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2012
80. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Aile içinde ve toplumsal alanda şiddet. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları, Bilim Serisi; 113, Ankara 1998.
81. Avcı HÖ, Yıldırım İ. Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2014; 29(1): 157-168.
82. Haskan Ö, Yıldırım İ. Şiddet eğilimi ölçeği'nin geliştirilmesi. Eğitim ve Bilim 2012; 37: 165- 177.
83. Öz FS. Öfke yönetimi eğitiminin ergenlerde öfke ile başa çıkma ve iletişim becerilerine etkisi. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir, 2008.
84. Zorlu E. Öfke denetimi eğitim programının lise öğrencilerinin sürekli öfke ve öfke ifade tarzlarına etkisi. Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Konya, 2017
85. Soykan Ç. Öfke ve öfke yönetimi. Kriz Dergisi 2003; 11: 19-27.
86. Adana F, Arslantaş H. Ergenlikte öfke ve öfkenin yönetiminde okul hemşiresinin rolü. ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi 2011; 12: 57 – 62.
87. Avcı A. Eğitimde şiddet olgusu lise öğrencilerinde şiddet, saldırganlık ve ahlaki tutum ilişkisi Küçükçekmece ilçesi örneği. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2010.
88. Karakuzulu ÇE. Savunma ve dövüş sporları yapan sporcular ile diğer bireysel sporları yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Gaziantep Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2018.
89. Parthi K. Aggressive behaviour in students: Impact of taekwondo training in inhibition of aggression. Indian Journal of Health and Wellbeing 2013; 4(7): 1408-1410.
90. Aydın P, Ersoy A, Aktaş N. Aktif spor yapan ve yapmayan 12-14 yaş ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin incelenmesi. Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi 2015; 2(1): 1-9.
91. Karademir T, Kayabaşı A, Vural M. Ortaöğretim Öğrencilerinin Şiddet Eğilim Durumlarının Belirlenmesi. Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi 2019; 4(2): 243-255.

92. Karakaya E. Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin çok yönlü olarak değerlendirilmesi, İstanbul ili Avrupa yakası örneği. Yeditepe Üniversitesi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, 2008.
93. Hüsman Z. Lise ikinci sınıf öğrencilerinin şiddet deneyimlerinin nitelik ve nicelik açısından tetkiki, Maltepe Üniversitesi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, 2007.
94. Yörükoğlu Ö, Arabacı B. Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* 2011; 2(2): 53-60.
95. Gençoğlu C, Kumcağız H, Ersanlı K. Ergenlerin şiddet eğilimine etki eden ailevi faktörler. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish* 2014; 9(2): 639-652.
96. Kodan Çetinkaya S. Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne* 2013; 1 (2): 21-43.
97. Kırımoğlu H, Parlak N, Dereceli, Ç, Kepoğlu A. Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Spor Yapıp Yapmama Durumlarına Göre İncelemesi Aydın İl Örneği. *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi* 2008; 2(2): 147-154.
98. Dervent F. Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımı ilişkisi. Gazi Üniversitesi, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara, 2007.
99. Gümüšoğlu F. Bilgisayar oyunlarında şiddet, çocuklar ve gençler. Ed: Gümüšoğlu F, Terör, Şiddet ve Toplum. s.97-113, Bağlam Yayınları, 2006.
100. Yavuzer H. Çocuk ve Suç. s. 56-59, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000
101. Avcı R, Güçray SS. Ebeveynler arası çatışma, akran ve medya etkileri ile ergenlerdeki şiddet davranışı arasındaki ilişkiler: şiddete yönelik tutumların aracı rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 2013; 13(4): 1995-2015.

8. ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Araştırmaya Katılan Taekwondo Sporcularının Yaş Dağılımı.....	25
Şekil 2. Araştırmaya Katılan Taekwondo Sporcularının Cinsiyet Dağılımı.....	26
Şekil 3. Araştırmaya Katılan Taekwondo Sporcularının Okul Türü Dağılımı.....	26
Şekil 4. Katılımcıların Taekwondo Sporculuğu Geçmişine Göre Dağılımı (Yıl).....	27
Şekil 5. Katılımcıların Anne Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı.....	27
Şekil 6. Katılımcıların Baba Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı.....	28
Şekil 7. Katılımcıların Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımı.....	28
Şekil 8. Katılımcıların Bağlı Buldukları Spor Kulüplerine Göre Dağılımı.....	29
Şekil 9. Katılımcıların Boş Zamanları Değerlendirme Durumlarına Göre Dağılımları.....	29
Şekil 10. Katılımcıların Bilgisayar Oyunu Oynama Durumlarına Göre Dağılımları.....	30

9. TABLOLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Türkiye Genelinde İllere Göre Araştırmaya Katılan Sporcu Sayıları	30
Tablo 2. Araştırma Grubunun Yaş Değişkenine Göre Analiz Sonuçları.....	31
Tablo 3. Araştırma Grubunun Cinsiyet Değişkenine Göre Analiz Sonuçları	32
Tablo 4. Araştırma Grubunun Okul Türü Değişkenine Göre Analiz Sonuçları.....	32
Tablo 5. Araştırma Grubunun Ekonomik Durum Değişkenine Göre Analiz Sonuçları	32
Tablo 6. Araştırma Grubunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları.....	33
Tablo 7. Araştırma Grubunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları	33
Tablo 8. Araştırma Grubunun Spor Kulübü Değişkenine Göre Analiz Sonuçları.....	34
Tablo 9. Araştırma Grubunun Taekwondo Sporculuğu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları	34
Tablo 10. Araştırma Grubunun Antrenör Tutumu Değişkenine Göre Analiz Sonuçları.....	35
Tablo 11. Araştırma Grubunun Boş Zamanları Değerlendirmelerine Göre Analiz Sonuçları	36
Tablo 12. Araştırma Grubunun Bilgisayar Oyunu Oynamalarına Göre Analiz Sonuçları	36
Tablo 13. Araştırma Hipotez Sonuçlarının Özet Sunumu	37

10. EKLER LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Ek 1. Etik Kurul Raporu	59
Ek 2. Araştırma İzni	61
Ek 3. Kişisel Bilgi Formu	62
Ek 4. Şiddet Eğilim Ölçeği	63

11. EKLER

Ek 1. Etik Kurul Raporu

KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU

ARAŞTIRMANIN AÇIK ADI	15-18 Yaş Müsabık Taekwondo Sporcularının Şiddet Eğitim Düzeylerinin İncelenmesi
VARSA ARAŞTIRMANIN PROTOKOL KODU	377

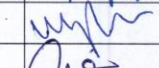

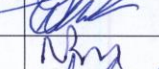
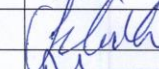
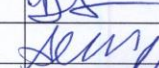
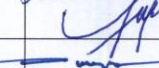
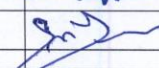
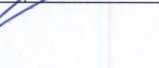

ETİK KURUL BİLGİLERİ	ETİK KURULUN ADI	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
	AÇIK ADRESİ:	KSÜ Tıp Fakültesi Dekanlığı Adres: Kayseri/Kahramanmaraş Yolu Üzeri Avsar Yerleşkesi 46000/ K.MARAŞ
	TELEFON	(0344)3003424
	FAKS	(0344)3003409
	E-POSTA	tipkaek@ksu.edu.tr

BAŞVURU BİLGİLERİ	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACI UNVANI/ADI/SOYADI	Doç.Dr. Tamer KARADEMİR						
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ UZMANLIK ALANI	Antreörlük Eğitimi Bölümü						
	KOORDİNATÖR/SORUMLU ARAŞTIRMACININ BULUNDUĞU MERKEZ	KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU						
	VARSA İDARI SORUMLU UNVANI/ADI/SOYADI							
	DESTEKLEYİCİ	Yok						
	PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ UNVANI/ADI/SOYADI (TÜBİTAK vb. gibi kaynaklardan destek alanlar için)							
	DESTEKLEYİCİNİN YASAL TEMSİLCİSİ							
	ARAŞTIRMANIN FAZİ VE TÜRÜ	FAZ 1	☐					
		FAZ 2	☐					
		FAZ 3	☐					
FAZ 4		☐						
Gözlemsel ilaç çalışması		☐						
Tıbbi cihaz klinik araştırması		☐						
İn vitro tıbbi tanı cihazları ile yapılan performans değerlendirme çalışmaları		☐						
İlaç dışı klinik araştırma		☒						
ARAŞTIRMAYA KATILAN MERKEZLER	TEK MERKEZ	☒	ÇOK MERKEZLİ	☐	ULUSAL	☐	ULUSLARARASI	☐

Etik Kurul Başkanı
Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Hafize ÖKSÜZ
İmza:

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer almadığı her sayfaya imza atmalıdır.

**KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ
KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU**

DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili					
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	06.03.2017	02	Türkçe ☒ İngilizce ☐ Diğer ☐					
DEĞERLENDİRİLEN DİĞER BELGELER	Belge Adı	Açıklama							
	ARAŞTIRMA BÜTÇESİ	☐	yok						
	BIYOLOJİK MATERYEL TRANSFER FORMU	☐	yok						
	DİĞER:	☒	Başvuru Dilekçesi, Başvuru Formu, Özgeçmişler, BGOF, Anketler						
KARAR BİLGİLERİ	Karar No: 04	Tarih: 25.12.2019	Oturum: 2019/24						
	Yukarıda bilgileri verilen başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın/çalışmanın gerekece, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve uygun bulunmuş olup araştırmanın/çalışmanın başvuru dosyasında belirtilen merkezlerde gerçekleştirilmesinde etik ve bilimsel sakınca bulunmadığına toplantıya katılan etik kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verilmiştir. Kök Hücre, doku nakli, organ nakli ve yeni bir cerrahi yöntem ile ilgili çalışmalar ve geleneksel tıp uygulamaları ve tıbbi ürünler ile ilgili çalışmalar için ayrıca Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğünden izin alınması gerekmektedir. İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik kapsamında yer alan araştırmalar/çalışmalar için Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu'ndan izin alınması gerekmektedir.								
KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU									
ETİK KURULUN ÇALIŞMA ESASI		İlaç ve Biyolojik Ürünlerin Klinik Araştırmaları Hakkında Yönetmelik, İyi Klinik Uygulamaları Kılavuzu							
BAŞKAN UNVANI / ADI / SOYADI:		Prof.Dr. Hafize ÖKSÜZ							
Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile İlişki	Katılım *	İmza		
BASKAN Prof.Dr. Hafize ÖKSÜZ	Anestezi ve Reanimasyon AD	KSU Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof.Dr. Mustafa GÖKÇE Üye	Nöroloji	KSU Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Dr. Can ACIPAYAM Üye	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları	KSU Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Dilek TÜZÜN Üye	İç Hastalıkları	KSU Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Nursel YURTTUTAN Üye	Radyoloji	KSU Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Nagihan BİLAL Üye	Kulak, Burun, Boğaz Hastalıkları	KSU Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr.Öğr. Üyesi Selma YAMAN Üye	Biyofizik	KSU Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr.Öğr. Üyesi Duygun ALTINTAŞ AYKAN Bilgilendirilmeden Sorumlu Üye	Farmakoloji	KSU Tıp Fakültesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Dr.Öğr. Üyesi Adem DOĞANER Üye	Biyostatistik	KSU Tıp Fakültesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Uzm.Ecz. Dilara Algü DOKUMACI Üye	Eczacı	Dilara Eczanesi	E ☐	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Nedim Okan GÜMÜŞTAKIM Üye	Hukukçu	Serbest	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Sultam Mehmet YAMAN Üye	Mühendis	Serbest	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
SERH(VARSA)									

*:Toplantıda Bulunma

Etik Kurul Başkanı
Unvanı/Adı/Soyadı: Prof. Dr. Hafize ÖKSÜZ
İmza:

Not: Etik kurul başkanı, imzasının yer almadığı her sayfaya imza atmalıdır.

Ek 2. Araştırma İzni

Türkiye Taekwondo Federasyonu
Turkish Taekwondo Federation

Sayı : 223
Konu : Anket çalışma hk.

21.01/2020

Sayın Cengizhan PAKYARDIM

İlgi: 17.01.2020 tarih ve bila sayılı dilekçeniz.

İlgi sayılı dilekçeniz ile talep ettiğiniz Yüksek Lisans Tez çalışmanızda kullanmak üzere "15-18 Yaş Müsabık Taekwondo Sporcularının Şiddet Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi" amacıyla 18-23 Ocak 2019 tarihleri arasında Ankara'da yapılan Gençler Türkiye Taekwondo Şampiyonası'nda 20 soruluk anketi sporcularımıza uygulamanız Federasyonumuzca uygun görülmüştür.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Metin ŞAHİN
Türkiye Taekwondo Federasyonu
Başkanı

Ek 3. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Taekwondo Sporcuları...

Bu çalışma bilimsel amaçlı olup başka bir amacı yoktur ve sizlere herhangi bir sorumluluk yüklememektedir. Araştırmanın güvenilirliği açısından sorulara vereceğiniz içten ve doğru cevaplar bizim için çok önemlidir. Değerli zamanınızı ayırdığınız için çok teşekkür ederiz.

Açıklama: Tabloların içerisinde yer alan soruyu ve soruyla ilgili tüm seçenekleri dikkatle okuduktan sonra uygun seçeneğin yanındaki parantezin içine (X) işaretleyiniz.

Cengizhan PAKYARDIM
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

1.Yaş	2.Cinsiyet: () Erkek () Kadın
3. Öğrenim gördüğünüz okul türü: () Özel lise () Devlet Lisesi	
4. Ailenizin Aylık Geliri : () 2000 TL ve altı () 2001-3000 TL arası () 3001 TL ve üzeri	
5. Anne Eğitim Durumu: () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite	
6. Baba Eğitim Durumu: () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite	
7. Kaç yıldır Taekwondo sporu yapıyorsunuz? () 1-3 yıl () 4-6 yıl () 7 yıl ve üzeri	
8. Bağlı bulunduğunuz spor kulübü devlete mi ait yoksa özel bir işletme mi? () Resmi spor kulübü () Özel Bir Spor Salonu	
9. Hangi tür bilgisayar oyunları oynuyorsunuz? () Hayır oynamam. Cevabımız evet ise lütfen belirtiniz. () Macera Oyunları () Spor ve Yarış Oyunları () Savaş ve Strateji Oyunları () Bulmaca ve Zeka	
10. Boş zamanlarınızı nasıl değerlendirirsiniz? () Tv izlerim ya da sosyal medya kullanarak geçiririm. () Kitap okurum. () Arkadaşlarım ile zaman geçiririm.	
11. Antrenörünüzün başarısızlığınız karşısındaki tutumu nasıldır? () Antrenörüm başarısızlığımı anlayışla karşılar. () Tepki göstermez. () Başarız olursam beni cezalandırır.	

Ek 4. Şiddet Eğilim Ölçeği

İFADELER		Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Çok Uygun
1.	Hoşuma gitmeyen bir olay karşısında hemen sinirlenirim				
2.	Doğru olduğuna inandığım konularda eleştirilmek beni sinirlendirir				
3.	Rahatsız olduğum durumlar karşısında sinirlendiğimde kendimi kontrol edemiyorum				
4.	Duygusal ya da fiziksel olarak rahatsız edildiğimde fiziksel olarak karşılık verme isteği duyarım				
5.	Sinirli olduğumda birşeyleri kırma isteği duyarım				
6.	Arkadaşlarım, annem, babam vb. insanlarla çok sık tartışmaya girerim				
7.	Hak etmiş olanlara layık oldukları ceza verilmelidir.				
8.	Eğer beğenmediğim bir şey olursa en yakınım ile bile tartışırım				
9.	Bence hayvanların av maksadı ile vurulmasında sakınca yoktur				
10.	Diğerlerinin saldırılarına karşı güçlü bir arkadaş grubu mutlaka olmalıdır				
11.	Eğer saldırıya uğramışsam aradan geçen zamana bakmaksızın aynı şekilde karşılık veririm				
12.	İnsan çevreden gelecek tehditlere daima hazır olmalıdır				
13.	Bu dünyada en önemli şey diğerlerinden güçlü olmaktır				
14.	Sık sık kavga ederim				
15.	Bazı insanları incitebilecek şakalar yaparım				
16.	Bazı hallerde insanlara karşı zor kullanılabileceğine inanırım				
17.	Kavgaları seyretmek beni rahatsız etmez				
18.	İnsanların benden korkması hoşuma gider				
19.	Bazen başkalarına zarar verme isteği duyarım				
20.	Sokakta başı boş dolaşan hayvanlar ortadan kaldırılmalıdır				

12. ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Cengizhan PAKYARDIM
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 1993/ Lüleburgaz
Medeni hali : Evli
Telefon : 0546 146 46 03
e-posta : cengizhanpakyardim@hotmail.com

Eğitim Bilgileri

Derece	Eğitim Birimi	Tarih
Yüksek Lisans	KSÜ/Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı (Tezli)	2019-2021
Lisans	KSÜ/BESYO- Antrenörlük Eğitimi Bölümü	2019-
Lisans	KSÜ/BESYO-Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	2013-2017
Lisans	Anadolu Üniversitesi/ Sosyoloji Bölümü	2019-
Önlisans	Anadolu Üniversitesi/Adalet	2017-2019
Lise	Yalova Anadolu Lisesi	2009-2013

İş Deneyimi

Yıl	Yer
2014-2021	Adalet Bakanlığı / K.Maraş Adliyesi
2016-2021	Türkiye Taekwondo Federasyonu – İl Hakemi

Sporculuk Bilgileri

Yıl	Federasyon
2002-2021	Türkiye Taekwondo Federasyonu- Siyah Kuşak

Yabancı Diller : İngilizce

Sınav Adı: 2020-YÖKDİL

Test Alanı: Sağlık Bilimleri

Sınav Puanı: 75,00

Akademik Çalışmalar:

Bildiriler

Uluslararası Konferanslar

1. Karademir T. Karademir M, Pakyardım C. Sporcularda şiddet eğilimi: taekwondo sporcuları üzerinde bir araştırma. 17. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı Tam Metin Bildiri, Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Antalya, 13-16 Kasım 2019
2. Karademir T. Pakyardım C. Taekwondo Hakemlerinin Psikolojik Rahatlık Düzeylerinin İncelenmesi. The Twelfth International Congress of Educational Research Bildiri Kitabı Tam Metin Bildiri, 25-28, International Congress of Educational Research, Nisan 2019, Rize.
3. Karademir T. Pakyardım C. Türk Taekwondo Hakemlerinin Farklı Değişkenler Açısından İş Doyum Düzeylerinin İncelenmesi. The Twelfth International Congress of Educational Research Bildiri Kitabı Tam Metin Bildiri, 25-28, International Congress of Educational Research, Nisan 2019, Rize.
4. Karademir T, Döşyılmaz E, Pakyardım, C. Özdemir G. Engelli Çocuklara Yönelik Fiziksel Aktiviteler Hakkında Ailelerin Görüş Ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi. III. Uluslararası Avrasya Multidisipliner Çalışmalar Kongresi Bildiri Kitabı Tam Metin Bildiri, 04-07 Nisan 2019, Gaziantep
5. Karademir T. Döşyılmaz, E, Pakyardım C, Karademir M, Paksoy, SM. Üniversite Öğrencilerinin Engelli Bireylere Yönelik Algılarının İncelenmesi. III. Uluslararası Avrasya Multidisipliner Çalışmalar Kongresi Bildiri Kitabı Tam Metin Bildiri, Uluslararası Avrasya Multidisipliner Çalışmalar Kongresi, 04-07 Nisan 2019, Gaziantep

6. Karademir T, Pakyardım C, Paksoy SM, Karademir M. Genç Taekwondo Sporcularında Psikolojik Sağlamlık ve Şiddet Eğilimi. V. Uluslararası Egzersiz ve Spor Psikolojisi Kongresi (Çevrimiçi Kongre) Bildiri Kitabı Özet Bildiri, Uluslararası Egzersiz ve Spor Psikolojisi Kongresi, 25-27 Eylül 2020
7. Karademir T, Pakyardım C. Taekwondo Sporcularının Hayal Etme Biçimlerinin İncelenmesi. II. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı Tam Metin Bildiri, Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi, 21-24 Mart 2019, Manisa.
8. Karademir T, Pakyardım C. Taekwondo Antrenörlerinin Liderlik Özelliklerinin İncelenmesi. II. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı Tam Metin Bildiri, Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi, 21-24 Mart 2019, Manisa.
9. Pakyardım C, Eroğlu H, Türkçapar Ü, Güngörmüş H.A, Yüksek S. Gençlik ve spor bakanlığı taşra teşkilatı çalışanlarının örgütsel adalet düzeylerinin belirlenmesi. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresi 2017; 736-736. (Özet Bildiri/Poster)(Yayın No:3702369)

Hobiler: Uzakdoğu Savunma Sanatları, Doğa, Kamp